

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Examen

i Aarhus Cathedralsskole

i September 1841.

indeholdende Skolefterretninger samt nogle fragmen-
tariske Bemærkninger det lærde Skolevæsen
angaaende,

ved

H. H. Blache,
Skolens Rector.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

I.

Efterretninger

om

Aarhuns Cathedralsskole

i

Skoleaaret 1840—41.

Ved den i September 1840 afholdte Hovedexamen var Discipelantallet i Aarhus Cathedralskole 57. Af disse, bleve nedensaaende 6 dimitterede til Universitetet, og erholdt der ved examen artium vedsøiede Hovedcharacterer. Da de tidligere udgivne Skolesterretninger indeholde en fuld- stændig Fortegnelse over dem, som ere dimitterede siden 1805, anføres ogsaa disse Dimittender under fortløbende Numere.

172	Kasmus Lassen	Laudabilis.
173	Carl Ferd. Høegh; Guldberg	Laudabilis.
174	Thom. Alb. Wilh. Rasmussen	Laudabilis.
175	Otto U. S. Neergaard Engelsted	Haud ill.
176	Anton W. Valeur	Haud ill.
177	Berner Theod. Valeur	Haud ill.

De dem tildeelte specielle Characterer vare følgende:

Fransk.	L.	L.	L.	L.	L.	L.
Tydsk.	L.	L.	L.	L.	L.	H.
Geometrie.	L.	H.	H.	H.	L.	H.
Arithmetik.	L.	H.	L.	H.	L.	H.
Historie.	L.	L.	H.	H.	H.	H.
Geographie.	L.	L ⁺ .	H.	L.	H.	H.
Religion.	H.	L.	L.	H.	L.	H.
Hebraisk.	L.	H.	L.	H.	H.	H.
Græsk.	L.	L.	L.	H.	H.	N.
Lat. Stil.	H.	L.	H.	N.	H.	N.
Latin.	L ⁺ .	L.	H.	L.	L.	H.
Dansk.	L.	L.	L.	H.	H.	L.
	Lassen.	Guldberg.	Rasmussen.	O. Engelsted.	A. Valeur.	W. Valeur.

NB. L⁺ betegner her Laud. p. c.

Af det øvrige Antal bleve 3 udmeldte af Skolen.

Til Optagelse ved det ny Skoleaars Begyndelse vare 16 anmeldte, hvilke efter den affholdte Prøve alle bleve optagne. Til disse kom i Løbet af 1ste og 2det Kvartal endnu 3, og det hele Antal udgjorde saaledes i Skoleaaret 67, der vare fordeelte i Skolens Classer som følger:

Fjerde Klasse.

1. Fr. Koch, Søn af Proprietair Koch til Østergaard.
2. H. Rosenørn, Søn af Stiftamtmand Rosenørn.
3. Th. Bøggild, Søn af forhenv. Soldbetjent Bøggild.
4. J. Engelsted, Søn af Cancellieraad Engelsted her i Byen.
5. Fr. Langballe, Søn af Møller Langballe i Grundfør.
6. N. Juel, Søn af Major v. Juel her i Byen.
7. S. Engelsted, Broder til Nr. 4.
8. O. Rosenørn, Broder til Nr. 2.
9. P. Funder, Søn af Pastor Funder i Storring.
10. Fr. Juel, Broder til Nr. 6.
11. E. Knudsen, Søn af forhenv. Conditor Knudsen.
12. M. E. Rasmussen, Søn af Pastor Rasmussen i Them.
13. E. Rasmussen, Søn af Regimentsdyrlæge Rasmussen her i Byen.
14. G. Richardt, Søn af Færgeløbscasferer Richardt her i Byen.
15. H. Nielsen, Søn af Politieassistent, Procurator Nielsen her i Byen.
16. H. Fønss, Søn af Capitainlieutenant Fønss her i Byen.
17. N. Faurshou, Søn af Proprietair Faurshou i Brendstrup.
18. P. Raae, Søn af Skibscapitain Raae her i Byen.

Tredie Klasse.

1. E. Thomsen, Pleiesøn af Brygger Thomsen h. i B.
2. E. Jørgensen, Søn af Maler Jørgensen h. i B.

3. P. Schou, Søn af Proprietair Schou til Østergaard.
4. L. E. Holm, Søn af Proprietair Holm til Constantinshborg.
5. J. Blichfeldt, Søn af Justitsraad Blichfeldt i Skanderborg.
6. J. S. Møllerup, Søn af Pastor Møllerup i Hørridslev.
7. A. Kjerulff, Søn af Deconom Kjerulff paa Kyholm.
8. F. E. Worsaae, Søn af afdøde Justitsraad Worsaae i Veile.
9. Chr. Fjølstrup, Søn af Justitsraad Fjølstrup til Sindinggaard.
10. W. Blichfeldt, Broder til Nr. 5.
11. J. Hyphoff, Søn af afd. Pastor Hyphoff i Lyngaae.
12. J. Fjølstrup, Broder til Nr. 9.
13. S. B. Munch, Søn af afdøde Pastor Munch i Vedder.
14. H. D. Langballe, Broder til Nr. 5 i 4de Cl.
15. Imm. Née, Søn af Kjøbmand Née h. i B.
16. M. Wittrup, Pleiesøn af Biskop Paludan-Müller.
17. Chr. Secher, Søn af afdøde Proprietair Secher h. i B.
18. M. O. Nsmussen, Søn af Møller Nsmussen i Bøsternølle ved Skanderborg.
19. M. O. Muusmann, Søn af Toldbetjent Muusmann her i Byen.
20. P. E. Freiesleben, Søn af Ritmester v. Freiesleben her i Byen.

Anden Klasse.

1. N. Barberg, Søn af Boghandler Barberg h. i B.
2. M. A. Siegumfeldt, Søn af Tobaksfabrikveur Siegumfeldt i Ebeltoft.
3. J. Kjer, Søn af Pastor Kjer i Skjødstrup.

4. H. W. Schytte, Søn af Alterdegn og Skolelærer Schytte h. i B.
5. N. Willemoes, Søn af Justitsraad Dr. Willemoes her i Byen.
6. H. Fleischer, Søn af Justitsraad, Vorgemester Fleischer h. i B.
7. Th. Jermin, Søn af Ritm. v. Jermin til Husumgaard.
8. M. F. S. Winding, Søn af afdøde Pastor Winding i Evede.
9. J. C. A. Steenberg, Søn af Pastor Steenberg i Bibye.
10. N. Müller, Søn af Pastor Müller i Åstrup.
11. D. N. W. Jørgensen, Søn af afdøde Bataillon's chirurg Jørgensen.
12. P. Herschind, Søn af Consul Herschind h. i B.
13. J. P. Th. Qvistgaard, Søn af Overauditeur Qvistgaard her i Byen.
14. N. G. Engelsted, Søn af Proprietair Engelsted til Rankausgave.

Første Klasse.

1. Th. Thygesen, Søn af afdøde Pastor Thygesen i Hasle.
2. J. E. R. Lund, Søn af Skibscapitain Lund h. i B.
3. H. E. M. Brendstrup, Søn af Procurator Brendstrup her i Byen.
4. H. N. Hoff; Rosenkrone, Søn af afdøde Baron Hoff; Rosenkrone i Norge.
5. A. Ipsen, Søn af Føldcontrolleur Ipsen h. i B.
6. H. Tetens, Søn af Justitsraad, Overcontrolleur Tetens her i Byen.
7. G. H. A. W. Poulsen, Søn af Fuldmægtig Poulsen her i Byen.
8. H. J. Otterstrøm, Søn af Bankassesserer Otterstrøm her i Byen.

9. N. Lindhard, Søn af Institutbestyrer Lindhard her i Byen.
  10. H. L. B. Starcke, Søn af Kjøbmand Starcke her i Byen.
  11. P. W. Nellemann, Søn af Fuldmægtig Nellemann her i Byen.
  12. Fr. Meulengracht, Søn af afdøde Kjøbmand Meulengracht her i Byen.
  13. N. S. Nellemann, Broder til Nr. 11.
  14. E. Lund, Broder til Nr. 2.
  15. Hent. Fønss, Broder til Nr. 16 i øverste Klasse.
- Uf ovennævnte Disciple i øverste Klasse blive Fr. Koch, A. Rosenørn, Th. Bøggild, J. Engelsted, Fr. Langballe, N. Juel, S. Engelsted og Fr. Juel i indeværende Aar dimitterede til Universitetet.

Uf disse Disciple ere 43 indsatte i Skolen af deres her i Byen boende Forældre eller Børgere, de øvrige 24 ere udenbys.

I Henseende til Lærerpersonalet, Fagenes Fordeling og Lektionstabellen er i dette Aar ingen Forandring foregaaet.

Angaaende den i Aarets Løb i de forskjellige Classer og Fag givne Underviisning, har jeg anseet det for hensigtsmæssigt, naar for denne Gang meddeelt, ikke blot hvad der er læst, men ogsaa den Methode, derved er bleven anvendt. Den med Skolen Ubekjendte vil heri have et Bidrag til at bedømme dens Virksomhed, forsaavidt denne saaledes kan lægges for Dagen. Efter min Anmodning have mine Medlærere hver for sig leveret den Underretning om Underviisningen, som de følgende Blade indeholde. *)

---

*) Efterat Lærerne vare blevne enige herom, har det glædet dem at finde en lignende Fremstilling i Lærebogskriftet fra Borgerdydsskolen paa Christianshavn s. i A.

Dauß. (Læreren Adjunct Kabbell.)

Oplæsningen betragtes igjennem alle Classer som en Hovedsag ved denne Underviisning. I de nederste Classer læres derfor — saasnart Læreren igjennem Exempler har lært Disciplen at forstaae Sætningen — til hver Time nogle Linier udenad, og hver Discipel høres deri. (Regler for Betonningen meddeles under Overhøringen). I Forbindelse hermed ledes Disciplen Tid efter anden, til at kjende de forekommende Ord, saavel i som udenfor deres Forbindelse med Sætningen. I første Henseende bemærker han sig de forffjellige Bøininger, hvormed Hovedordklasserne betegne deres Forhold i Sætningen, samt de Forhold, Adverbiet udtrykker (Præpositionen betragtes som Supplement til Casus, og Interjektionen som en Sætning); i sidste Henseende ledes han til at tydeliggjøre sig Ordets Betydning deels ved Sprogbrugens og deels ved Etymologiens Hjælp. Her kommer han da med det samme til at indprænte sig Ortografien, og modtager leilighedsviis de nødvendige Regler derfor. Efterat han paa den Maade har faaet Midler i Hænde, til fuldstændigen at forklare sig de enkelte Sætningsdele, ledes han til at see, at atter disse undertiden modtage nærmere Bestemmelser i Form af Sætning (adjectivisf og adverbisf Tillægsættn.) eller selv udtrykkes i saadanne (subjektiv og objektiv Tillægsættn.). Derpaa betragtes det Forhold, som finder Sted imellem Sætninger, der staae i uadskillelig (Perioder) eller fjernere Forbindelse, og her læres de forffjellige Konjunktioner og Skilletegn at kjende. Endelig bemærker han sig den Orden, hvori den daglige Tale stiller Sætningens Dele.

Efterat Grammatiken saaledes praktisf er indøvet, læses den igjennem. (2den Kl.) Hidtil er Virchs Grammatik brugt, hvortil da er føiet Verbernes Konjugation, de etymologiske og enkelte syntaktiske Regler. Som Læsebog er Holst's større poetiske anvendt, som under Forudsætning

af den Kongelige Direktions Samtykke til næste Aar vil blive ombyttet med Hjorths „danske Børneven.“

I de høiere Klasser bruges Holst's saavel prosaiske som poetiske Læsebog. Disciplen lærer i Reglen her Intet udenad, men det foresatte Pensum (indtil et Blad) har han saaledes at forberede sig paa hjemme, at han idet Hele forstaaer det, og derfor kan oplæse det flydende og med rigtig Betonning, samt klart og bestemt angive Indholdet og Tankegangen af det Oplæste. Med Undtagelse af vanskelige Steder, dvæles ikke ved Analyse af Forholdene i eller mellem de enkelte Sætninger, medmindre en slet Oplæsning nøder dertil. Opmærksomheden skal her fornemlig henvendes paa Sammenhængen imellem de større Affnit, paa at see Anordningen af det Heles enkelte Momenter, at fremkalde et omfattende Blik paa det Hele i dets Dele. Dernæst skal Sprogets og Stilens hele Aand og Beskaffenhed paavises. I de foregaaende Aar har Læreren meddeelt fjerde Klasse en kort Udsigt over Æsthetik, Metrik og nordisk Mythologie, hvoraf iaar ved given Leilighed Udskiligt er kaldt tilbage i Erindringen. Om de vedkommende Forfattere er, saavidt Tiden tillod, meddeelt korte Oplysninger. Endssjøndt det vel ikke er særegent for denne Underviisning, bemærkes det dog, at Læreren holder over, at Disciplen under de Tankeudviklinger, som Examinationen fremkalder, udtrykker sig i hele og tydelige Sætninger, og saavidt muligt, (den ældre) i sammenhængende Tale.

I Henseende til de skriftlige Øvelser følges i det Hele den Plan, som er angivet af B. A. Borgen i hans „Veiledning til Affattelse af Udarbejdelser i Modersmaalet.“ De nederste Klasser skrive hver Uge en Stil paa Skolen, de øverste udarbejde deres — 1 a 2 maanedlig — deels hjemme deels i den dertil bestemte Estermiddag. Hine rettes paa Skolen, saaledes at vedkommende Discipel staaer hos Læreren, og ledes selv til at finde Feilen paa det be-

tegnede Sted; disse rettes hjemme, og Rettelserne gennemgaaes siden med Disciplene.

Latin.

1ste Klasse. (Læreren Adjunct Knudsen.)

I denne Klasse ere 9 ugentlige Timer bestemte til den latinske Underviisning, hvoraf de 4 anvendes paa Grammatiken. Borgens Læsebog er her indført; og den Methode, som Forfatteren har anvist ved Anordningen af Bogen, følges saavidt muligt. Paa nederste Afdeling skulle Disciplene bringes idet mindste ind i tredje Afsnit, og tilige have de vigtigste Dele af Formlæren inde; paa øverste Afdeling bliver Bogen omtrent læst tilende, og de syntaktiske Hovedregler tilligemed de Anmærkninger, der hyppigst finde Anvendelse, ere da oftere læste, og under Examinationen stadigt bragte i Erindring. Det følger isøvrigt af Sagens Natur, at her i Classen ere Ulemper forbundne med Underviisningen, navnlig den latinske, som i de øvrige Classer kun i en ringere Grad finde Sted. Thi imedens Disciplene før de optages i disse, alle ere bragte omtrent til samme Maal, saa at der ikke længere er nogen Tvivl om, til hvilken Afdeling Denne eller Hiin hører, saa optages her i Classen Discipline deels uden allermindste, deels med mere eller mindre Indsigt i Sproget. Har man nu strax ved Modtagelsen anvist disse deres Plads efter bedste Skjøn, saa nødes man dog ved nærmere Bekjendtskab ofte til at gjøre en Forandring heri. Evne eller Villie mangler den Ene, som derfor maa sættes tilbage; hos den Anden bemærker man saadan Duelighed og Lyst, at det synes ubilligt at lade ham med forholdsmæssig Ilden Nytte tilbringe 2 Aar i Classen. For at hjælpe en Saadan til at kunne følge med de Øverste, maa man da særskilt tage sig af ham; og saaledes bliver det en ubehagelig Nødvendighed, næsten stedse at have 3—4 Afdelinger i denne Klasse i de latinske Timer. De øvrige Classer ere kun deelte i 2 Partier, og

Skolernes Indretning gjør denne Deling nødvendig; men det Skadelige, allerede heri, føles noksom af enhver Lærer.

2den Klasse. (Læreren Adjunct Arnken.)

Da de Disciple, som optages i denne Klasse, i Almindelighed have læst Formlæren og de vigtigste Regler af Syntaxis, begynder den grammatikalske Underviisning her med Læren om Acc. c. Inf., ut, quod, ne, quin o. s. v., Supinum, Gerundium, Participium. De vigtigste Regler om Tempora og Modi bibringes Disciplene mundtlig under Læsningen og Stiiløvelsen. Derpaa repeteres Casuslæren, hvorved en Deel af det, som i første Klasse forbigaaes, tages med. Henimod Slutningen af Skoleaaret repeteres hele Grammatikken. Enhver Regel indøves strax med mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Latin af en Mængde af Læreren opgivne Exempler, deels ved mundtlig Oversættelse af Borgens latinske Stiiløvelser.

Under Læsningen af Forfatterne (iaar 9 Biographier af Cornelius Nepos samt 4de og 5te Bog af Phædri Fabler) forlanges, foruden en god dansk Oversættelse, fornemmelig at Disciplene nøie skulle gjøre Rede for det Grammatikalske og Lexikalske og med lukkede Bøger gjengive Latinen efter Danishen. For at holde Disciplene opmærksomme, lader Læreren af og til den følgende gjentage, hvad hans Formand har haft, ligesom han og idelig henvender sig med Spørgsmaal snart til een, snart til en anden Discipel.

I Reglen skrive Disciplene to Stile om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen. Danishen til de latinske Stile bestaaer i Begyndelsen af Aaret alene af korte Exempler, senere tillige af sammenhængende Smaastykker. Exemplerne vælges deels med Hensyn til de i Ugens Løb lærte syntaktiske Regler, deels med Hensyn til det i Forfatterne Gjennemgaaede. Først Stilene skrives, meddeler Læreren de nødvendige Vink og Oplysninger, og efterat de

ere rettede og gennemgaaede med Disciplene, blive disse med
 luffede Bøger examinerede i Rettelserne.

I 3die Klasse

hvor Rector har Underviisningen, er i Nav læst Cæsar de bello gallico 1—6 B. samt Virgils Bucolica. Det Pensum, som foresættes, er hver Dag bleven gennemgaaet, hvilket for denne Klasse, især med Hensyn til den nederste Afdeling, der sidst er opflyttet fra 2den, maa ansees for nødvendigt. Dog følger det af sig selv, at dette skeer med mindre eller større Udførlighed, efter Beskaffenheden af det Pensum, som foresættes. Til denne Gjennemgaaen anvendes den første halve Deel af enhver Time; i den anden Halvdeel examineres det Pensum, som Dagen i Forveien er gennemgaaet. For at vedligeholde Opmærksomheden, maa altid den ene Discipel oplyse Indholdet og gjøre Rede for det Grammaticalske af det Stykke, en anden har oversat, samt dernæst selv oversætte et nyt Afsnit, som da paa samme Maade behandles af en tredje. Der oversættes afvexlende fra Latin til Dansk, og omvendt uden Bog fra Dansk til Latin. Naar Tiden tillader det prøves Disciplenes Færdighed i at oversætte og forklare det, som endnu ikke er gennemgaaet. I hver Time examineres omtrent det halve Antal af Disciplene, dog uden bestemt Orden, saa at Ingen kan vide sig sikker. Dette gjelder dog kun saalænge der gennemgaaes; thi ved Repatitionen, som finder Sted omtrent i de 4 sidste Maaneder af Skoleaaret, examineres i Regelen alle Disciplene i hver Time. Nogle ville maaskee mene, at denne Repatition ikke burde finde Sted, men at man burde anvende Tiden til at læse videre, i Forfatterne. Jeg kan ikke dele denne Mening, men troer, at 6 Bøger af Cæsar læste og repeterede med Nøiagtighed giver Disciplene større Sikkerhed i Sproget end 8, naar de læses med mindre Nøiagtighed. Til Læsningen af Grammatik (hidtil Vadens) anvendes 3 Timer ugentlig, i hvilke Formlæren

repereres og hele Syntaxis samt Prosidien fuldstændigt læses, hvorhos Disciplene øves, i at oplæse de forskjellige Versemaal hos Horats. Det Nødvendige af Oldsager og Mythologie meddeles ved Forflaringen af Forfatterne, latinsk Stiil skrives tvende Gange om Ugen, undertiden paa Skolen under Opsyn, oftest af Mangel paa Tider dertil, hjemme. Fremgangsmaaden derved er følgende: Stillene afleveres Dagen før de skulle rettes til Læreren, der gennemgaaer dem hjemme, og undersøger Feilene. I Tiden selv dicteres først Danskten til den næstfølgende Stiil, og meddeles de nødvendige Bink, samt enkelte Gloser, dog saaledes, at Brugen af Lexicon og Grammatik ikke bliver overflødig. Derpaa gaaer Læreren omkring og gennemgaaer høit den foregaaende Stiil med de enkelte Disciple, hvorved alle maa være opmærksomme, og enhver selv rette sine Feil. Endelig dicteres en Mønsteroversættelse, som Disciplene for det Meste een Gang hver Uge maa gjøre Rede for, saaledes at de udenad kunne vertere Sætningerne rigtigt fra Dansk til Latin og forklare deres Sammenhæng.

I 4de Klasse er læst:

Cæsar de bello gallico 1—5 Bog.

Taciti Germania og Agricola.

Cicero de officiis 1—3 B.

Ciceros Taler for Sex. Roscius Amerinus og de fire med Catilina.

Horathes Ode 1—4 B.

At disse Forfattere ere Ciceros Taler og Cæsar læste uden foregaaende Forflaring af Læreren, Cæsar endog som egentlig Privatlecture, uden at være fuldstændig examineret paa Skolen. At det er godt og gavnligt, at Disciplene i de øverste Classer læse en Deel paa egen Haand, antager ogsaa jeg, og jeg vil da antage det med fuldere Overbeviisning, dersom ei Brugen og Misbrugen af trykte Oversættelser gjorde Fordelen for deres Selvtænkksomhed mindre sik-

fer. Smidlertid kan man paa denne Maade gaae raskere frem, og større Affnit af Forfatterne kunne gjennemlæses. Alligevel troer jeg at de vinde meest ved den statariske og nøiagtige Læsning, og naar vore Dimittender kunne — og det kunne alle de, der ikke mangle Anlæg og Flid — uden Forberedelse finde sig til Rette i en ulæst lettere Forfatter — med de vanskeligere bør dette slet ikke forlanges — da troer jeg, at denne Dygtighed meest skyldes den nøiagtige Læsning af de Forfattere, som gjennemgaaes. Her gjelder uden tvivl det Gamle: multum non multa. Men det, der saaledes læses i et Aar, er heller ikke ganske lidet i Omfang.

I denne Klasse haves ingen egentlig Grammatiktime, men af og til maa Disciplene i enkelt af de latinske Timer gjøre Rede for større Affnit af Grammatikken. Paa samme Maade læses ogsaa de romerske Antiquiteter efter Dr. Boiesens Haandbog. Latinsk Stil skrives tvende Gange om Ugen, dog undertiden afvejlende med Oversættelse fra Latin til Dansk. Den ene Stil skrives hjemme, den anden under Opsyn paa Skolen i 2 paa hinanden følgende Timer. Den egentlige Extemporalstil, hvorved der oversættes strax efter mundelig Dictering af Dansk, er ikke bleven anvendt, men burde dog maaskee imellem finde Sted. Min Mening om den er, at den undertiden kan være nyttig som en Prøve paa hvad Disciplene strax kunne udrette, — hvilket dog i Grunden ogsaa viser sig, naar Dansk er dicteret og Stilen skrives strax uden Hjælp af Lexicon og Grammatik — men som Dvælsse anseer jeg den ikke for at være af stor Vigtighed; thi Disciplene skrive da gjerne det der først falder dem ind, og skal Dvælsen have nogen Nytte, maa dens samme Stil siden i et længere Tidsmaal omarbeides.

I Øvrigt bruges ved Stilrettelsen samme Fremgangsmaade som i 3die Klasse.

Græsk.

2den Klasse. (Læreren Adjunct Arnzen.)

I 2den Klasse, hvor den græske Underviisning tager sin Begyndelse, ere Disciplene i de græske Timer deelte i to Afdelinger, af hvilke hver har fire halve Underviisningstimer.

Efterat Disciplene i den nederste Afdeling i et Par Timer have lært at kjende og skrive Bogstaverne, lære de Artiklens, Substantivernes og Adjektivernes Declination. Naar de ere komne saa vidt, og tillige have erholdt nogen Færdighed i at læse, anvendes to halve Timer egentlig til Oversættelse af Langes Materialier, hvoraf læses omtrent 5 Blade, og hvorved det af Grammatikken læste nøiagtigt indøves; i de to andre halve Timer fortsættes Læsningen af Formlæren i Langes Grammatik indtil Verberne paa μ . Medens Læreren er beskæftiget med den øverste Afdeling, øves den nederste Afdeling i at læse og skrive Græsk.

I Grammatikken læses i den øverste Afdeling først Verberne paa μ , Adverbier og Præpositioner; derpaa repeteres hele Formlæren, og nu tages Adskilligt med, som i nederste Afdeling forbigaaes. Af de uregelrette Verber læres kun de, som komme for i Læsebogen. I Langes Materialier fortsættes Læsningen et Stykke ind i blandede Exemppler. Ved Examinationen maa Disciplene ikke alene nøiagtigt gjøre Rede for Alt, hvad der hører under Formlæren, men ogsaa for Ordenes Betydning, Sammensætning og Afledning. Allerede i denne Klasse ledes Disciplene til at angive Betydningen og Brugen af enhver forekommende Partikel, ligesom de ogsaa gjøres opmærksomme paa alle forekommende, for det græske Sprog i Sammenligning med det latinske eiendommelige, syntaktiske Phænomener.

3die Klasse.

I denne Klasse læses i eet Par i Almindelighed enten een eller to Bøger af Xenophons Anabasis eller en Dio:

graphis af Plutarch, eller nogle af Lucians Dialoger samt een Bog af Homer. Jaar er læst Platos Krito og omtrent Halvdelen af Platos Forsvar for Sokrates tilligemed 4de Bog af Homers Iliade. I denne Klasse, hvor Underviisningen drives med samme Nøiagtighed, som i den øverste Afdeling af 2den Klasse, indprentes tillige de episke Former. Af Grammatikken er Formlæren læst i større Udførlighed; af Syntaxis have Disciplene kun lært det, som mundtlig er meddeelt dem under Læsningen af Forfatterne. De nødvendige mythologiske og antiquariske Oplysninger ere ligeledes leilighedsviis meddeelte.

I øverste Klasse,

hvor Rector underviser, er i sidste Aar læst Iliadens 1ste og 5te Bog, Xenophons Anabasis 5—7 Bog samt Platos Apologie og Crito. Ved mere eller mindre udførligt at gennemgaae disse Forfattere, er der meddeelt Disciplene de Oplysninger, som ikke Alle, især af Mangel paa Hjælpe-midler, selv kunde forskaffe sig. Ved Examinationen er der taget skadigt Hensyn ei blot til Grammatikens Formlære, der, naar den ei ved fortsat Indøvelse befestes, let glemmes, men ogsaa til Syntaxen, Antiquiteter og Mythologie. Syntaxen, hvoraf i 3die Klasse det Vigtigste leilighedsviis af Læreren meddeles, er her i større Affnit, efter Dr. Langes Grammatik, i enkelte Timer examinando gennemgaaet. Til det græske og latinske Sprogs Elægtskab samt deres indbyrdes Afvigelser tages skedse Hensyn saavel ved denne som ved den latinske Underviisning. Paa Modersmaalet anvendes skedse omhyggelig Opmærksomhed, i det Disciplene tilholdes, saavel ved Oversættelsen som ved Forklaringen, at udtrykke sig med Correcthed og Smag. Ogsaa ved denne Underviisning bestræber man sig for, at lede Disciplene til en rigtig Udtale og et tydeligt og flydende Foredrag. Ved denne Bestræbelse har man dog ofte megen Banfælsighed at kæmpe med. En correct og tydelig Udtale er i vort Fæ-

dreland langt mindre almindelig end man kunde ønske, og mange Børn ere fra den tidligste Alder af i dette Punct i høi Grad forsømte. Naar de alle begyndte nedefra, kunde der endda raades God paa meget; men Mange, især fra Landet, som først efter Privatunderviisning optages i de høiere Classer, medbringe ofte i denne Henseende dybt rodfæstede Uvaner, som det sagt ikke mere er muligt fuldkommen at udrydde.

Hebraisk. (Adjunct Knudsen.)

Underviisningen i Hebraisk var, indtil for et Par Aar siden, indskrænket til øverste Klasse. Nu er desuden een egentlig Time i 3die Klasse henlagt dertil, og de 3 Timer om Ugen i 4de Klasse bibeholdte. I 3die Klasse bringes Disciplene til en nogenlunde rigtig Oplæsen, til at lære de regelmæssige Verbers Konjugation, de simple:re Deklinationsformer og nogle af de vigtigste Regler om Nomina. Det Minimum, som i øverste Klasse maa læses, er bestemt ved examen artium's Fordringer; og det er kun undtagelsesviis, at Nogen opgiver Mere, end det der forlanges.

Religion. (Adjunct Rabell.)

Efter den Plan, Læreren følger ved denne Underviisning, bliver i nederste Klasse læst — efter Disciplens forskjellige Nødenhed ved Optagelsen i Skolen — den halve eller næsten hele Valles Lærebog og hele Herslebs mindre Bibelhistorie; i anden Klasse hele Valles Lærebog og omtrent $\frac{2}{3}$ af Herslebs større Bibelhistorie; i tredie Klasse $\frac{2}{3}$ af Fogtmanns Lærebog og hele Bibelhistorien; og i fjerde Klasse foruden Lærebogen og Bibelhistorien et Par Evangelier i Grundsproget. Overensstemmende med denne Plan er i dette Skoleaar læst: 1ste Klasse. Lærebog, 1—4 Cap., Bibelhistorie, det gl. Testamente. (Fire af Classens nederste Disciple have Intet læst i Lærebogen); 2den Klasse Lærebog, 1—4 og 8 Cap., Bibelhist. af gl. Test. indtil 4 Afdeling, og af Nye Test. Apostlenes Historie; 3die Klasse

Lærebog, 2 Cap., Bibelhist., Jesu og Apostlenes Historie, samt Afdelingen om N. T's Skrifter; 4de Klasse hele Lærebogen og Bibelhistorien, samt Matthæi Evang. paa Græsk.

Det foresatte Pensum gennemgaaes i Almindelighed — iaar er det skeet i 3die Klasse — ikke forud, men der gives kun en kort Udsigt over dets Indhold og Forheld til det forudlæste. Examinationen holder sig i de nederste Classer nøie til Bogens Fremstilling, men bevæger sig friere i de andre; i alle Classer forbindes stadig med Udviklingen af det Enkelte Oversigt over de christelige Hovedlærdomme. Ethvert lidet Afsnit repeteres for sig, saasnart det er læst, og siden endnu engang i Sammenhæng med det øvrige i Næret Læste.

Historie. (Adjunct Røgind.)

I 1ste Klasse har nederste Afdeling læst Grundtvigs historiske Børnelærdom, som er gennemgaaet for Disciplene paa den Maade, at Indholdet er fortalt dem med andre Ord, uden at noget Nytt, med Undtagelse af enkelte Oplysninger, er meddeelt. Begivenhederne følges bestandig paa Kortet. Øverste Afdeling har repeteret Grundtvigs Børnelærdom og læst de vigtigste Personer og Begivenheder af Historien indtil den franske Revolution efter Munthes Lærebog. Adskilligt, som ikke synes passende for Børn af den Alder, er forbigaaet. Der arbejdes i denne Klasse paa, at de 2 Lærebøger kunne komme til, saaledes at gribe ind i hinanden, at den sammenhængende Oversigt af Historien kan erholde mere Liv og Fylde ved den udførligere Skildring af mærkelige Personer og Begivenheder, og paa den anden Side den Tanke strax vækkes, at Historien er noget Heelt og ikke en Samling af Fragmenter. At indskrænke sig til en Fragmentarhistorie alene synes ikke tilraadeligt, da den naturlige Fremgangsmaade for den, der skal begynde paa en Videnskab, dog maa være den, at han ved en kort Over-

figt ledes til, foreløbig at orientere sig, og saaledes strax kommer ind i en Sammenhæng, der kan give Enkelthederne nogen Betydning. Den vanskelige Opgave, at levere en sammenhængende Udsigt over Historien for de første Begyndere, har Grundtrivs historiske Børnelærdom, som det synes, løst paa en overordentlig heldig Maade, baade hvad Anordningen af Stoffet, Stilen og Bogens Omfang angaaer.

I de følgende Classer bruges Kosfods Udtog af Historien.

I den Klasse har læst den gamle Historie indtil Keiser August. Udskiligt, s. Ex. Fortællingen om Begivenhederne umiddelbart efter Alexander den Stores Død, er oversprunget. Dyplysende Bemærkninger meddeles under Examinationen. Det, der er læst i 1ste Klasse, er repeteret. Kort over den gamle Verden benyttes bestandig.

I 3die Klasse repeteres den gamle Historie og af Midbelalderens og den nyere Historie læses Hovedlandene. Ved Læsningen af den gamle Historie tages det Vigtigste af Keiserperioden med, Overgangen fra den gamle til Midbelalderens Historie tydeliggjøres ved mundtlig Gjennemgang. Endskjøndt de enkelte Landes Historie her er Hovedsagen, arbeides der dog foreløbig hen til at forbinde dem til et Hele, dels ved at bringe den forhen meddelte Oversigt i Erindring, dels ved Bemærkninger under Examinationen.

Sammenhængende Gjennemgang finder kun Sted ved enkelte vanskelige Udsnit; saaledes er blandt Andet Fortællingen om Begivenhederne umiddelbart efter Alexander den Stores Død her meddeelt mundtlig. I 4de er læst den gamle Historie, Danmark, Norge og Sverrig.

I 4de Klasse læses hele Lærebogen i 2 Aar. I Starter, som kun til enkelte Tider have haft Indflydelse paa Verdensbegivenhedernes Gang, læses kun den Periode, som gjør Epoke, sammen med det eller de Hovedlande, som den nærmest angaaer, og af den for-gaaende Historie bliver ved

denne Leilighed Hovedpunkterne udviklede, for at det kan sees, hvorledes Fortiden har forberedt den Tid, hvorom der er Tale.

Lærernes Meddelelser og Examination bliver her friere, og der sees bestandig her til, at det er verdenshistoriske Begivenheder i Sammenhæng, der skal meddeles. Hvad der ikke henhører hertil, men blot som tilfældig Notits har faaet Plads i Lærebogen, overspringes; derimod gennemgaaes i Sammenhæng adskillige Begivenheder og Forholde, som Lærebogen kun har i en utydelig og forvirret Fremstilling, eller adspiltet paa mange Steder. Saaledes blive Folkevandringen, Korstogene, Hierarkiet, Lehnsvæsenet, Begivenhederne fra den franske Revolution til 1815 o. s. v. gennemgaaede uden at lægge Lærebogen til Grund. Der dikteres ikke; men det, der saaledes er foredraget, gjentages ved passende Leiligheder og indpræges ved Examination. Examinationen benyttes ogsaa her til at give Oplysninger, der ikke saameget gaae ud paa at meddele Fakta, som paa at paavise Begivenhedernes indre Sammenhæng og den Begivenhede i Tiden, der har fremkaldt dem. Underviisningen i denne Klasse søger altsaa, at samle alt det, der tidligere er lært, i en Oversigt, der er forskjellig fra den, hvormed der begyndes, ikke blot ved den større Mængde af Stof, som den omfatter, men især derved at Betragtningen bliver mere aandelig, idet den søger at opfatte Begivenhederne, som Produkter af Tidsalderens Kulturtrin og Retning. I Reglen skrives hver Maaned en historisk Udarbeidelse hjemme. Disciplene opfordres til, ved Brug af passende Hjælpemidler, at studere sig ind i den Begivenhed, de skulle skildre, og først da sæt Pen til Papiret, naar Begivenheden staaer klart for dem. I Nov er læst: Hele Roms Historie, Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Tydskland, Tyrkiet, det græske Keiserdømme, Mongolernes og Arabernes Historie.

Geographic. (Adjunct Røgid.)

Ingerslevs mindre Geographi bruges i de 2 nederste Classer, og samme Forfatters større Lærebog i de 2 øverste. Underviisningen indrettes saaledes, at hele Lærebogen kan blive læst i 2 Aar, saa at 1ste Klasse kun læser det Vigtigste, 2den Klasse Alt i den mindre Lærebog. Paa samme Maade omtrent læses den større Lærebog i de 2 øverste Classer. Hele Geographien bliver saaledes læst 4 Gange, hver Gang i forskjellig Udstrækning. Ved Underviisningen bruges den Række af Sydow's Kort over Verdensdelene, som fremstiller Naturforholdene. Kortet over Europa kan i de øverste Classer kun anvendes ved den almindelige Oversigt over denne Verdensdeel. Derimod bruges Kortene over de øvrige Verdensdele, hvor de naturlige og politiske Grændser mere falde sammen, og hvor det tilstrækkelige Antal Stæder ere angivne ved Forkortelser, som Examinationskort i alle Classer ikke blot ved den almindelige Oversigt, men ogsaa ved de enkelte Stater. Desuden har hver Discipel sit eget Atlas, i Almindelighed Stieler's mindre.

De forskjellige Classer have i Aar læst Følgende:

1ste Classes nederste Afdeling: Indledningen, den skandinaviske Halvø, Rusland, Polen, Preussen, Tydskland, samt Asien til Forindien.

— øverste Afdeling: Europa og Begyndelsen af Asien.

2den Klasse: Europa og Indledningen til Asien.

3de Klasse: Europa til Spanien.

4de Klasse: Europa.

Mathematik. (Overlærer Fleischer.)

1ste Klasse har i een Time ugentlig efter Faltejeus „Begyndelsesgrunde i den rene Mathematik“ læst de fire Regningsarter med hele og brudne Storrelser; de 3 øvrige

Timer ere anvendte til practisk Øvelse saavel med Tal som med Bogstav-Størrelser.

I de øvrige Classer er Bergs „første Grunde i den almindelige Arithmetik“ benyttet saaledes:

2den Klasse. Læren om Tal og Polynomers Delelighed, de fire Regningsarter med Decimalbræk, sædvanlige Brøkers Forvandling til Decimalbrøker og omvendt, samt Ligninger af første Grad med een ubekjendt Størrelse. 1 Time ugentlig er anvendt til practisk Regning.

3die Klasse. Ligninger af 1ste Grad med 2 eller flere ubekjendte Størrelser, Læren om Forhold og Proportioner og Kvadratrodens Uddragning.

4de Klasse. Læren om Rodstørrelser, deres Addition, Multiplication, Subtraction og Division, Opløsning af kvadratiske Ligninger og Cubikrodens Uddragning.

Af Geometrie efter Bjørns Lærebog: 3die Klasse. Den plane Geom. til Figurers Lighedanhed.

4de Klasse. Resten af den plane Geometrie gennemgaaet og det Hele repeteret.

Naturhistorie. (Overlærer Fleischer.)

1ste Klasse. Pattedyrene og Fuglene efter Kielsens Lærebog for Begyndere.

Lydsk. (Adjunct Knudsen.)

Til Undervisning i Lydsk ere 2 Timer om Ugen i hver Cl. bestemte. I nederste Cl. bruges Niise's Læsebog for Begyndere, i de øvrige Classer Hjorts større Læsebog, deels for at forstaae Forældre for de Udgifter, der ere forbundne med hyppig Besøgen af Lærebøger, deels ogsaa fordi Bogen er saaledes indrettet, at den egner sig til Brug for Disciple med forskjellig Indsigt i Sproget. Hjorts større Grammatik bruges i hele Skolen. I de nedre Classer gennemgaaes det Pensum, der er bestemt til næste Time, og fra 2den Cl. af læres til hver eller hver anden Time et eller det Stykke af en eller anden Forfatter udenad. Disciplene

holdes til en correct Oplæsning og nøiagtig Oversættelsen, til at agte paa eiendommelige Vendinger i Sproget, Substantivernes Kjon, de uregelmæssige Verbers Bøtning, saa at de ville kunne forstaae enhver ikke altfor vanskelig Bog, og være vel forberedte, til at lære at tale og skrive Sproget, naar Leilighed dertil senere gives.

Fransk. (Adjunct Carøe.)

1ste Klasse. Fransk Læsebog og Grammatik for Begyndere af Børring fra Begyndelsen til Side 64. Til Side 28 er læst ordret udenad.

I denne Klasse bestaaer Underviisningen i at give den første Idee om den franske Udtale. Oversættelse fra Fransk til Dansk følger jevnsideis med Oplæsningen: Med de ældre Elever gennemgaaes Hjelpeverberne og de regelmæssige Verbers Conjugationer.

Det lidet Timeantal, nemlig een Time om Ugen, som i denne Klasse er tilstaaet det franske Sprog, indskrænker Underviisningen til den blotte Oplæsning og den ordrette Oversættelse fra Fransk til Dansk.

2den Klasse. Samme Lærebog, som i første Klasse er lagt til Grund for Underviisningen, fra Side 32 til 72 og fra 85 til 98. 8 Blade ere læste ordret udenad. Det første Kvarteer af hver Time anvender Læreren til Oversættelse og Oplæsning. For at vænne Eleverne til den rette Udtale, skeer Oplæsningen tvende Gange; den første Gang langsomt, den anden Gang hurtigere. De foresatte Pensa fordres lærte saa nøiagtigen, at Eleverne maae være istand til at gjengive paa Fransk ethvert Spørgsmaal fremsat paa Dansk. For at lære Eleverne at kjende det franske Sprog, brugt som Talesprog, oplæses de ordret udenad lærte Stykker i smaae Samtaler; ved hvilken Leilighed Læreren forandrer de i Stykkerne forekomne Udtryk, for at give Eleverne Anledning til at anvende det lærte og fremsætte det med Dristighed og Bestemthed.

Smaa og underholdende Historier fortælles af og til Eleverne; deels for saa meget som muligt at øve dem i at opfatte og forstaae Sproget; deels for at oplive Underviisningen.

Af den franske Grammatik læres Pronomina og de uregelmæssige Verber. Eleverne bibringes den størst mulige Færdighed i at bruge Verberne i deres forskjellige Sammensætninger med Pronomina og Nægtelser. De øves i selv at danne Sætninger, hvor Verberne forekomme baade i deres nægtende og spørgende Form.

Hvad den øvrige Grammatik angaaer, indskrænker Læreren sig til at fortælle Eleverne, hvad de, ifølge deres Kundskab til Sproget, maa antages at kunne forstaae.

En Gang om Maanedens skrives en Stil, som dog for det meste bestaaer i at opskrive paa Skolen, uden Hjælp af Bøger, det udenad lærte Pensum.

3die Klasse. Af Borrings Læsebog for Mellemklasser er læst: *Le paysan de Carigliano*, *Albin*, *Les deux Ecoliers*, *voyage en Bohême*. Af *Grammaire française à l'usage des Danois* til du verbe. De første 10 Minutter af hver Time have hidtil været brugte af Læreren til Dplæsning og Oversættelse; men Oversættelse paa Dansk af de her opgivne pensa haaber han kan i Fremtiden i denne Klasse falde bort. Ved Dplæsningen paavises stedse de vigtigste Regler for Læren om Udtalen.

De 3 sidste Maaneder af Skoleaaret have hidtil været brugte til Repetition af det Lærte; denne Repetition formener Læreren bør for Fremtiden bortfalde i denne Klasse. Naar Eleverne vænnes til at lære ret grundigen deres daglige pensa, og vide at ingen Repetition vil finde Sted, maa den større Masse, som Eleverne da ville kunne læse, nødvendigen forskaffe en større Kundskab til og Bekjendtskab med Sproget.

De daglige pensa fordres ikke blot læste saaledes, at Eleverne kunne paa Fransk besvare de af Læreren givne Spørgsmaal paa Dansk; men ogsaa at de ere istand til at gjengive det Læste, helst med deres egne Ord, i sammensvængende Fortælling.

Anecdoter og Fortællinger foredrages Eleverne, og de øves i, efter at have hørt en saadan Historie fortælle tvende Gange, at gjengive den med deres egne Ord.

Det af Grammatikken læste Udsnit læres paa Fransk; Fransk tales næsten bestandigen af Læreren.

En kort Stil, som Eleverne enten selv sammensætte, eller som dicteres af Læreren, forfattes 2 a 3 Gange om Maaneden.

4de Klasse. De vanskelige Stykker af *étude littéraire* af Borring; *l'apprenti* af *contes moraux de la littérature moderne*, publiés par Borring. De 10 første Minutter af hver Time anvendes af Læreren til Oplæsning. *Contes moraux* oversættes enten fra Dansk til Fransk, eller Eleverne gjengive det Læste med deres egne Ord.

Grammaire française fordres stedse lært paa Fransk; Sproget tales her bestandigt.

En Stil skrives hver Uge efter Borrings Stiløvelser. Eleverne øves i at oversætte extempore fra Dansk til Fransk. Af og til forfattes paa Skolen extemporal Stile; til Gjensind for disse Stile vælges enten Udviklingen af et opgivnet Udsnit af den franske Grammatik, eller Historier, som af Læreren mundtlig foredrages.

Calligraphie. (Dyrmalet Høegh; Guldberg.)

I 1ste Klasse øves Eleverne i Særdeleshed i at skrive Bogstaverne efter det danske afvejlende med det engelske Alfabæt.

Grundtrækkene i begge Alphabeter øves først, derefter, naar Eleven har Færdighed i at skrive sine Bogstaver, til:

lades det ham at sammensætte flere s. Ex. Ana, Bøb &c., derfra gaaes over til Ord og Sætninger efter Forfkrift.

Eleven øves i at skjære Penne saalænge indtil han kan skjære en god Pen.

I 2den Klasse øves ligeledes Bogstaverne, dog skrives her mere Sammenskrift og i 3die Klasse ligesaa.

Naar Eleven skriver en tydelig fast Haand, tillades det ham imellem at skrive efter Bog. Til sine Tider øves Classen ogsaa i at skrive efter langsomt Dictat.

Hvad Prøveskrifterne i Almindelighed angaaer, er fra dette Skoleaars Begyndelse truffet den Indretning, at enhver Elev har sin Prøvebog, og denne bestaaer af saamange Blade at der, saavel til Hovedexamen som og ved hvert Kvartals, eller, om man vil, ved hver Maanedes Slutning, kan skrives Prøveskrift. Censorerne kunne saaledes ved Hovedexamen med mere Lethed overse, hvad Fremgang Eleven har gjort i Skrivning for hele Aaret.

Tegnendervisningen.

(Dyrmalet Høegh; Guldberg.)

Der tegnes kun i de 2 nederste Classer. Af Fortegninger anvendes Professor Hetsch's Elementairværk.

Naar Eleven har faaet saamegen Færdighed, at han med Bestemthed kan føre sin Blyant, da ledes han til tro: ligen at efterligne de Omrids i større, eller mindre Maale: stok som forelægges ham. Derefter, naar han er gaaet videre frem i Tegning, begynder han at tegne efter Naturen s. Ex. efter Klodser og Gipsafføbninger, for at han saaledes kan blive istand til at gjengive et Billede af Virkeligheden i sit rigtige perspectiviske Forhold.

* * *

* * *

* * *

Skolens Bibliothek blev i Aaret 1840 forøget med 110 Bind, store og smaa, hvorunder tillige indbefattes Di:

spuatser og Programmer. Antallet af Bind i de forskellige Sag er for Diebliffet følgende:

I.	Literarhistorie, in 4to 79, in 8vo 422, i Alt	501 B.
II.	Theologie, in folio 88, in 4to 218, in 8vo 474	780 —
III.	Philologie, in fol. 69, in 4to 123, in 8vo 844	1036 —
IV.	Historie og Geographie, in fol. 74, in 4to 326, in 8vo 511	911 —
V.	Mathematik og Naturvidenskaber	130 —
VI.	Encyclopædier, lærde Selskabers Bærker ic.	99 —
VII.	Philosophie, Pædagogik, Æsthetik	145 —
VIII.	Jurisprudents	34 —
IX.	Disputatser og Programmer	374 —

Sagt 4010 B.

Dette Antal bestaaer dog for en Deel af forældede og lidet brugbare Skrifter.

Den Kongelige Direction har for Aaret 1841 bevilget Bibliotheket, foruden dets Legatrenter til Beløb 23 $\mathcal{R}$, et Tilskud af 107 $\mathcal{R}$, af hvilken Summa for indeværende Aar, efter Rectors derom indgivne Forslag 30 $\mathcal{R}$ skulde anvendes til et Discipelbibliothek, hvortil Directionen ogsaa har tilladt, at maatte fra det egentlige Skolebibliothek afgives enkelte for dette uundværlige og for hiint passende Bærker. Iøvrigt har den overladt Bestemmelsen om Discipelbibliothekets nærmere Indretning og om Disciplenes eventuelle Bidrag til sammes Vedligeholdelse til Skolens Rector.

Der kan vel ikke være Tvivl om, at Forældre, der indsee, hvor vigtigt det er for deres Børn, at der aabnes dem Leilighed til i deres Fritimer at erholde en passende, uundværlig og gavnlig Læsning, med Belvillie vilde komme dette Forslag imøde. Der er truffet Anstalter til, at Indretningen kan begynde med næste Skoleaar, og skal der da strax efter Hovedexamen udfædes Indbydelse til Forældrene. Foreløbigt tilføies kun, at man antager det aarlige Bidrag

passende kunde ansættes til 1 $\mathcal{R}$, der kunde erlægges til Kassereeren ved hvert Kvartal med $\frac{1}{2}$ Deel, samt at enkelte ufor-
muende Disciple uden Betaling kunde erholde Udgang. Da
især den første Indretning er vanskelig, tilføies det, at dersom
nogen af vore forhenværende Disciple, der endnu har
Skolen i Hjør Erindring, vilde forære et eller andet pas-
sende Skrift til dette Brug, vil saadan Gave med megen
Taknemmelighed blive modtaget.

I indeværende Sommer har Skolebygningen været
underkaster en temmelig betydelig Reparation paa Muur-
og Tagværk, ligesom ogsaa et nyt Plankeværk skal opsættes
omkring de dertil hørende Haver. Disse Arbejder, tilliges
med nogle Reparationer i Rectorgaarden, bleve ved Licita-
tion tilslagne forskjellige Haandværkere for en Summa af
1,116 $\mathcal{R}$, hvilken den Kongelige Direction har bevilget, for-
reløbigen maa udredes af Skolens Kasse, imod at dennes
Diet reserveres, til at fordre Udgiften refunderet af Byens
Kirker. Denne Fordring, hvis Gyldighed vedkommende
Kirkeinspektioner ikke har villet anerkjende, er bleven Gjen-
stand for Underhandlinger mellem de Kongelige Collegier;
men Sagen er endnu ikke kommen til Afgjørelse.

I sidste Skoleaar have Stipendierne været tildeelte
følgende Disciple:

- A. Af den almindelige Stipendiefond:
1 Th. Bøggild	35 $\mathcal{R}$ Solv.	
2 J. Engelsted	} hver 20 $\mathcal{R}$ Solv.	
3 G. Richard		
4 J. Hyyhoff		
5 M. Wittrup		

B. Af det Rosenkransiske Legat:

- 1 Edv. Knudsen 16 rp 72 β .
 2 N. Kjerulff 10 —
 3 Chr. Thomsen 10 —
 4 M. Muusmann 10 —

C. Af det Davidsenske Legat:

- 1 Edv. Knudsen 10 rp
 2 S. M. Winding 10 —

D. Af det Hertelske Legat:

- 1 Th. Bøggild 2 rp .
 2 Chr. Thomsen 1 rp 4 f .
 3 Rud. Warberg 1 rp 1 f 13 β .

Fri Underviisning havde følgende Disciple:

1 Fr. Langballe. 2 S. Engelsted. 3 P. Fun-
 der. 4 M. Asmusen. 5 E. Knudsen. 6 E. Kas-
 mussen. 7 P. Naae. 8 H. Fønss. 9 Chr. Thoms-
 sen. 10 J. Møllerup. 11 N. Kjerulff. 12 F.
 Borjaae. 13 E. Jørgensen. 14 E. B. Munch.
 15 M. Muusmann. 16 E. Freiesleben. 17 N.
 Warberg. 18 H. Schytte. 19 M. Siegmufeldt.
 20 E. M. Winding. 21 Th. Thygesen. 22 J.
 Lund. 23 H. Brendstrup.

Underviisning mod den lavere Betaling havde: 1 H.
 Nielsen. 2 H. Langballe.

Af det Moltkeske Legat for Embedsmands Søner
 hvortil Lehnbesidderen af Grevskalet Bregentvød udnævner,
 vare de tvende denne Skole tillagte Portioner, hver paa
 40 rp Solv tildeelte Disciplene S. Engelsted og H.
 Fønss.

Det Foghske Legat 10 rp aarlig, der efter Fundat-
 sen skal gives een eller to trængende Deposituri, som Reise-
 penge til Academiet, og hvortil Eierne til Nyumgaard ud-

nævner, tildeelttes for ifjor Dimittenden, nu Studiosus Th. N. W. Rasmussen. For indeværende Aar er Indstilling gjort, men Udnævnelsen har endnu ikke fundet Sted.

Det Stougaardske Legat udgjorde ved Hovedexamen ifjor kun 215 R 2 L, som endog ikke alle de vare indkomne, og hvorfra desuden nogle Omkostninger skulde fratages. Capitalen er iaar kun forøget med Renterne, og da Indsamlingen vel nu maa ansees for affluttet, ville Indbyderne inden dette Aars Udgang til Hans Majestæts allernaadigste Confirmation indstille en Fundats, affattet efter de tidligere paa Indbydelsen angivne Grundsætninger.

II.

Rogle

fragmentariske Bemærkninger

det lærde Skolevæsen angaaende.

At den Norske Regjering i Aaret 1836 gav Rectør Bugge i Trondhjem det hæderlige Hverv, paa en Rejse gjennem Tydskland og Frankrig at undersøge disse Landes høiere og lavere Underviisningsanstalter, var uden Tvivl ogsaa for os en saare heldig Foranstaltning, i det den Strid angaaende Principerne for den høiere Underviisning, der saavel i Tydskland, som i Norge og vort Fædreland i nogle Aar var ført, eller rettere sagt, efter en ikke mangeaarig Stilstand fornyet, kun ad den practiske Vej, ved Hjælp af de ved umiddelbar Anskuelse indsamlede Erfaringer i de Lande, hvis Underviisningsvæsen længe havde været erkjendt som fortrinligt, kunde bringes nærmere til sin Afgjørelse. Rectør Bugges indholdsrige Arbeide har nu alt i nogle Aar været saavel den Norske som den Danske Læseverden bekjendt, og det rige Udbytte af Erfaringer, han deri har nedlagt, maa antages i begge disse, ved Sprog, Sæder og Indretninger dog under stedse nær beslægtede Lande, at have været Gjenstand for enhver Skolemands omhyggelige Overveielse.

Ikke mindre heldigt var det, at den danske Regjering i Aaret 1838 bevilgede daværende Overlærer i Randers,

nu Rector for Viborg Cathedralsskole, Mag. Jørgerslev, offentlig Understøttelse, til at foretage en Reise til de samme Lande, for at indsamle Oplysninger om det der bestaaende lærde Skolevæsen. Ogsaa denne Mands omfattende Arbeide ligger nu for os, og lige som det vistnok af en hver Sagkyndig maa erkjendes, at han med den samvittighedsfuldste Anvendelse af Tid og Kræfter har udført det overtagne Hverv, og saaledes som man af hans erkjendte Indsigt og pædagogiske Duelighed kunde vente, saaledes er det ogsaa langt fra, at hans Arbeide, skjøndt hans Reise gik igjennem de samme Lande som Bugges, kan synes overflødig. Meget mere maa vi ansee det for et stort Held, at tvende saa dygtige Mænd, med saa faa faa Mars Mellemrum og uafhængige af hinanden, have meddeelt os deres Erfaringer. Opgaven selv under et, dog i det hele indskrænket Ophold paa ethvert Sted, at erhverve, saavidt muligt, fuldstændig Kundskab om fremmede Landes Undervisningsanstalter, var i og for sig selv, endog for den dygtigste Mand, af umiskjendelig Vanskelighed. Det gjaldt her ikke blot om, at lære at kjende de ydre Former, under hvilke Skolevæsenet frembød sig, og de normale Bestemmelser for dets Virksomhed, men om at indtrænge i dets indre Liv, ved egen Anskuelse og Erfaring at opfatte og gjengive et tro Billede af de mangfoldige Gjenstande, der frembød sig, og med et upartisk prøvende Blik, at bestemme deres Værd. Det kunde vel ikke være Andet, end at den enkelte Mand fra sit eieンドommelige Standpunct maatte see en eller anden Gjenstand i et andet Lys, end det, hvori den vilde vise sig for Andre, og at det Resultat, hvortil han i enkelte Tilfælde kom, kunde blive noget forskjelligt fra deres. Dette bekræftes ogsaa ved Sammenligningen med de tvende Mænds nævnte Arbeider; thi skjøndt de i Hovedsagen ere enige, viser der sig dog i Enkelthederne hos enhver af dem forskjellige Synsmaader, ligesom det ogsaa var naturligt, at de, skjøndt paa

samme Steder, dog til forskjellige Tider gjorde, Erfaringet ogsaa maatte være noget forskjelligt. I denne Henseende fortjener det især at bemærkes, at Rector Ingerslevs Reise heldigviis blev begyndt i en saadan Tidspunct, at han kunde bivaane Abiturientexamen ved flere Gymnasier, og saaledes ikke blot komme til Kundskab om den daglige Underviisning og den af de tydske Skolemænd anvendte Methode, men ogsaa, hvad der var af udmærket Bigtighed, om denne Underviisnings egentlige Frugter, for saavidt disse ved en Examen kunne lægges for Dagen. Da Rector Bugge, fordi hans Reise tiltraadtes paa en anden Tid af Aaret, ikke kunde bivaane de omtalte Prøver, vil Rector Ingerslevs Værk, foruden sit selvstændige Værd, ogsaa have den Fortjeneste, at det, som i flere Henseender, saaledes især i denne, indeholder et høist vigtigt Supplement til hitns Arbejde. *)

At nu Rector Ingerslev med Iver og ufortrøden Anstrængelse har udført sit Hverv, og med Uforbeholdenhed meddeelt af det fremmede Underviisningsvæsen saavel hvad der forekom ham fortrinligt, som det, han ansaae for mindre godt eller maadeligt, ligger overalt i hans Skrift for

---

*) Den her nævnte Forskjel mellem de gjorte Sagttagelser synes Dr. Flemmer i Tidsskrift f. Lit. S. 5. d. U. at have overseet, naar han i Henseende til de Tydske Abiturienters Uvidenhed i Historie og Geographie ikke vil lade Rector Ingerslevs Autoritet gjelde mod Rector Bugges. Uden at omtale Umuligheden af, at en Skolemand, ved at overvære flere Examina, kunde lade sig stikke i Henseende til Uvidenheden, der vistnok ei stilles til Skue mere end nødvendigt, er det vel tilstrækkeligt at bemærke, at Rector Bugge beretter hvad Disciplene efter Bestemmelserne skulde lære og det de ved en mundtlig Examination i Underviisningsstimerne præstere; Rector Ingerslev derimod giver Underretning om Totalkundskaben i de nævnte Fag, saaledes som den ved Abiturientexamen lagdes for Dagen.

Dagen. Om disse hans Erfaringers Rigtighed kan ingen Strid være, saalidet som Nogen vil frakjende ham Dygtighed til at iagttage og Sandhedstjærlighed, til med Tro:skab at meddele sine Jagttagelser. Den Fuldstændighed, hvormed dette er skeet, sætter andre Skolemand i Grand til, at danne sig en Forestilling om det fremmede Underviisningsvæsen, og understøttede tillige af egen Erfaring, at kunne fælde en Dom om Enkelthedernes Værd. Men her kan det ikke være Andet, end at disse Domme maa blive noget forskjelligte.

Rector Jagerslevs Skrift har hidtil ikke været underkastet nogen fuldstændig og grundig Bedømmelse. Til at levere en saadan, tiltroer Forfatteren af nedenstaaende Vinter sig ikke tilstrækkelig Indsigt og Duelighed. Imidlertid kan det dog ikke være Andet, end at den, der i mange Aar har beskæftiget sig med Ungdommens Underviisning, hvis han ellers har besørget dette sit Kald med nogenlunde Dygtighed og Iver, i et Skrift af denne Natur blandt Meget, som han maa bifalde, ogsaa maa finde Noget om hvis Værd han maa være i Tvivl, ligesom hist og her ogsaa Noget, hvorimod han maa gjøre bestemt Indsigelse. Noogle derhen hørende Bemærkninger er det min Hensigt, paa de følgende Blade at fremsætte, saavidt min Evne og Tid vil tillade det.

Det første Punct af Vigtighed, hvori jeg ikke med fuld Overbeviisning kan underskrive Rector Jagerslevs Dom, er den af ham gjennem hele Værket anstillede Sammenligning mellem de Tydske og Danske Studerendes aandelige Modenhed. Jeg er ikke blind for vort eget Underviisningsvæsens Mangler, og miskjender ikke det meget Gode, som findes hos Fremmede; men jeg kan dog ikke Andet end være af den Formening, at Rector Jagerslev, efter de af ham selv opgivne Data, vel stærkt har fremhævet det Fremmedes Fortrinlighed, og vel meget nedsat vort Eget.

Denne min Formening, som ved Samtale med flere dygtige Skolemand har vundet i Styrke, vil jeg her stræbe at begrunde, i det jeg søger efter de af Rector Jagerslev og tildeels af Rector Bugges opgivne Data, at besvare det Spørgsmaal: Staae de preussiske Gymnasiers Disciple ved deres Overgang til Universitetet i Almindelighed virkelig i meget høi Grad over vore Dimittender, naar man tager Hensyn saavel til Omfanget af deres Kundskaber som til Graden af deres Aandsmodenhed. Jeg vil dernæst tilføie enkelte andre fragmentariske Bemærkninger over adskillige det lærde Skolelærsen vedkommende Materier.

I.

Naar den preussiske Discipel, ved sin Afgang til Universitetet, har opnaaet en høiere Modenhedsgrad end vore Dimittender, da synes dette at maatte være et nødvendigt Resultat af følgende Omstændigheder:

Som Rector Jagerslev i sit Skrift S. 26 anfører, er Forholdet mellem de preussiske Disciples og Studenters Antal som 6: 1, og efter det for Aarene 1834—37 opgivne Middeltal, kommer aarlig omtrent hver 23 Discipel til Universitetet. Hos os derimod kommer omtrent 1 Student paa $1\frac{1}{2}$ Discipel, og omtrent hver niende Discipel afgaaer aarlig til Universitetet. Heraf fremgaaer, som ogsaa af Rector Jagerslev er bemærket, at de preussiske Gymnasier besøges af en stor Mængde Disciple, der ikke egentlig ere bestemte for Universitetet, men benytte Gymnasiet som en høiere Borger-skole, fra hvilken de, meest i en Alder fra 12 til 15 Aar gaae over til borgerlige Syster. Rector Jagerslev indrømmer, at der blandt disse Afgaaede findes Adskillige, som fra først af vare bestemte til Studeringer, men som af Mangel paa Evne eller Billie forlade denne

Ver; men denne Indrømmelse kan neppe findes tilstrækkelig. Det kan, efter min Formening, ikke være Tvivl underkastet, at mellem denne store Mængde maa findes omtrent alle de maadelige Hoveder, eller de, som formedelst deres Dovenskab og Ulyst til Studeringer af enhver Art mistvile om, gennem Gymnasiet at naae deres academiske Bestemmelse. Deres Antal, som saaledes forlade Gymnasierne er overmaade stort. Ifølge Rector Jngerslev var Frekventsen i samtlige preussiske Gymnasier i Vintersemesteret 1837—38 for øverste Klasse, der er toaarig, 2,500, og de to eetaarige Classer III og IV der altsaa maa betragtes som een 9,159. Af dette Antal vil altsaa ifølge det angivne Forhold 6,659 være frafaldne, inden de naae øverste Klasse; og naar man antager, hvad man vel ikke kan andet, end at de Middelmaadige og Uduelige befandt sig mellem disse, vil den øverste Klasse i de preussiske Gymnasier i Regelen indeholde et Udvalg af de duelligste og flittigste Disciple, en Omstændighed, der maa komme saare meget i Betragtning, naar man skal bedømme hvad de preussiske Gymnasier præstere i Sammenligning med vore Skoler. Naar derfor Rector Bugge siger, (2 D. S. 119) „at i de preussiske Gymnasier de bedre Hoveder præstere noget særdeles Udmærket, medens det midlere og flattere Partie utilbørligt turde forsummes,“ da kan dette efter min Mening meget vel stemme overeens med Rector Jngerslevs Paastand, at der ikke findes større Forskjellighed mellem Abiturienternes Arbejder der, end mellem Dimittendernes fra samme Skole hos os; thi det midlere, flatte og utilbørligt forsømte Partie, kommer neppe til Abiturientexamen.

Hos os er, som ovenfor sagt, Forholdene i denne Henseende meget forskjellige.

Fast alle de Disciple, vore Skoler modtage, have den Bestemmelse, gennem Skolen at forberedes til Universitetet, og det er Lærernes Pligt, at rette deres Bestræbelser der.

Hen, at dette med saamange som muligt kan opnaaes. De Fordringer, der ved examen artium gjøres, ere saadanne, at virkelig de allerfleste kunne opnaae deres Maal, i det der Hayes 3 eller endog 4 Modenhedsgrader, der betegnes ved de forskjellige Characterer. Om nu dette fortjener Bisfald eller Dadel, vil jeg her ikke videre indlade mig paa at undersøge; men saameget synes afgjort, at naar vore Skoler under saadanne Forhold ikke bringe Alle til et lige høit Maal, da behøver Skylden ikke nødvendig at søges hos Lærerne, og den af dem anvendte Methode. Hvad forresten vore Characterer angaaer, vil jeg kun bemærke, at jeg langt vilde foretrække dem for det preussiske „reiff“ og „unreiff“ hvorved det Fortrinlige og Middelmæssige nivelleres, og en gavnlig Spore til Flid og Arbeidsomhed maa undværes. Ifølge vort Characteresystem kan en Skoles Bestyrer ikke ansee sig for befriet til, at bortvise Andre end de aldeles Uduelige og Doyne, og naar en Yngling med middelmæssige Anlæg ved egen Anstrængelse og ved Lærernes omhyggelige Veiledning, som oftest dog i længere Tid end den normale, har bragt det saavidt, at han kan fortjene i det mindste Mellemcharacteren H. illaud. indseer jeg ikke hvorledes Skolen kan nægte en saadan Dimission. Ogsaa vise Examenslisterne, at der fra alle Landets Skoler, selv fra de private i Hovedstaden, der dog i Henseende til Valget af Disciple og Dimittender have langt friere Hænder, dimitteres saadanne, og man vil vistnok gjøre Skolerne stor Uret, om man vilde antage, at disse Haudillaudabilister vare opvakte Hoveder, der ved tilbørlig Underviisning kunde have bragt det til et langt høiere Maal. At det er let at bringe selv den middelmæssigt begavede Discipel til at fortjene et Laud., er, som jeg troer, sagt; men de fleste Skolemand vilde vistnok indrømme mig, at dette er lettere sagt end gjort.

Ansæer man det for vigtigt, at saadanne unge Mennesker af Middelanlæg, hvilke dog ikke sjelden ved fortsat

Studering i en ikke ringe Grad udvikles, *) dimitteres til Universitetet, da er, som det synes, herimod kun eet Middel, nemlig Ekjærpelse af examen artium, deels derved, at man fordrer vanskeligere Prøver, hvis saadan Fordring med Nette kan gøres, deels maaskee ogsaa derved, at man affkaffer den ringeste Characteregrad N. C., naar kun ikke med det Samme den næste Character erholder en saadan Udvidelse, at den kan rumme omtrent det samme Antal, som de tvende til sammen, hvilket let kunde skee; og man kan vel med Grundnære Mistanke om, at der under den preussiske Abiturient-examens „reif“ skuler sig Meget, der baade er umodent og ormsuffekt.

Dog dette være nu som det vil. Efter det ovenfor Anførte maa jeg ansee det for meget ubilligt, om man vilde forlange, at vi skulde bringe $\frac{2}{3}$ af vore Disciple til det samme Maal, hvortil de preussiske Gymnasier bringe $\frac{1}{3}$ af deres.

En anden Omstændighed, som gjør, at større Nødsmodenhed med Nette kan kræves af de preussiske Abiturienter er den, at Skoletiden der er eet Aar længere end hos os, saa at de fra Gymnasiet umiddelbart gaae over til Embedsstudierne, og altsaa egentlig kun bør sammenlignes med dem, der hos os have absolveret den philologisk-philosophiske Prøve eller Anden Examen. Endskjøndt nu vel den philosophiske Underviisning, som i Gymnasiernes øverste Classer meddeles, ikke er af stor Betydning, og efter Director Jørgerslevs Forsikkring (S. 83) ingen synderlige Frugter bærer, hvilken Doms Rigtighed jeg ikke kan kalde i Tvivl, da han S. 103 fortæller, at Disciplene deraf ved Examen vidsee Lidet eller Intet, og at det syntes klart, at denne Underviisning aldeles ingen Interesse havde for dem, saa kan dog det længere Ophold i Gymnasiet, naar det sidste Aar

---

*) Undertiden kunne saadanne Dimittender i en enkelt Retning blive meget duelige.

især anvendes til Dvølsler i det kristelige Foredrag, ikke Andet, end bidrage Meget til at fremme Landsmodenheden i det Hele.

Men efterat det saaledes som jeg troer, er viist, at de preussiske Gymnasialdisciple, ved deres Afgang til Universitetet, bør være dygtigere og mere udviklede end vore Dimittender i Almindelighed kunne være, kan jeg ikke undlade at opfaste det Spørgsmaal, om de, efter de af Rector Bugge og især af Rector Jørgensen meddeelte Oplysninger, i Virkeligheden have bragt det saavidt, som man kunde vente, og om de i saa høi Grad overgaae vore Dimittender, at vore Skoler af denne Grund bør ansees for at præstere Mindre, end man med de bestaaende Indretninger af dem kunde fordre.

Derfom det var muligt, ved Hjælp af Erfaring fyldestgjørende at besvare følgende Spørgsmaale: Staaer den Tydske Student i Almindelighed i Henseende til aandelig Modenhed og videnskabelig Sands høit over den Danske? Har den preussiske Stat, i Forhold til sit Folketal, flere og større Digtere, Talere og Historieffrivere eller overhovedet flere dygtige Videnskabsmænd end den Danske? Er Embedsstanden i Preussen kundskabsrigere og dygtigere end hos os? Derfom disse Spørgsmaal kunde besvares og besvares bekræftende, da stod vort Underviisningsvæsen, jeg mener saavel Skolen som Universitetet, tilbage; besvares de derimod benægtende, da kan det tydske Underviisningsvæsen ikke af den Grund prises; thi det er jo dog her som overalt „paa Frugterne man skal kjende dem.“ Men paa det første Spørgsmaals Besvarelse kan kun den indlade sig, der under et længere Ophold i tydske Universitetsbyer har levet i nær Forbindelse med en Mængde Studerende, og hvad de øvrige angaaer, da ville de vel ikke med afgjort Visshed af Nogen kunne besvares. Imidlertid maa jeg dog bemærke, at flere danske Videnskabsmænd, der have reist i Tydskland og med hvilke jeg om

denne Sag har raadført mig, ingenlunde i Almindelighed have villet indrømme de tydske Studenter noget Fortrin; men da mit Bekjendtskabs Kreds kun er snæver, og da jeg heller ikke i noget Skrift er stødt paa Noget, der, hvad den nyeste Tid angaaer, hvorom det her især gjelder, kunde oplyse disse Forhold, maa jeg, idet jeg anstiller de følgende Betragtninger, blot henholde mig til de Data, som af Rector Ingerølev i hans Skrift ere meddeelte, og vil jeg da som naturligt, især dvæle ved de Iagttagelser, som af ham ere gjorte under Abiturientexamen ved Gymnasierne i Berlin og Coblenz.

Den preussiske Abiturientexamen bestaaer, ligesom vor examen artium, i en skriftlig og mundtlig Prøve. Den skriftlige Prøve ansees der for den vigtigste og paalideligste, og vistnok synes det ogsaa, at man gjennem denne Prøve sikkest og fuldstændigst vil kunne komme til Kundskab om Examinandens hele aandelige Modenhed. Og dog er dette i Virkeligheden langt fra ikke altid Tilfældet. For det Første er det da aabenbart, at Prøven kun da kan være paalidelig, naar den aflægges under den strengeste Control, og det ved de hensigtsmæssigste Foranstaltninger gjøres umuligt for Examinanden, at betjene sig af utilladelige Hjælpermidler, eller at modtage Hjælp af Andre. Men selv om dette iagttages, kunne der dog tænkes andre Omstændigheder, som gjøre denne Prøve mindre paalidelig. Jeg sætter f. Ex. at Stoffet til en Udarbeidelse er laant af Historien, er det da ikke meget muligt, at det enkelte Punct, der opgives, tilfældigviis kan være den ene Examinand langt bedre bekjendt end den anden, uagtet de forresten kunne sættes ved Siden af hinanden i Kundskaber og Landsmodenhed? Men det er jo dog aabenbart, at den der skal skrive en Afhandling over en Materie, der ei er ham tilfulde bekjendt, om han endog besad den største stilistiske Færdighed, maa være et langt ringere Arbeide end den, der tilfældigviis netop

var i Besiddelse af det opgivne Stof. Vel er det saa, at dette hører med til den Tilfældighed, som ved en Examen ei kan undgaaes; men saa meget fremgaaer dog deraf, at den skriftlige Prøve i dette Tilfælde ikke kan begrunde en paalidelig Dom. Langt vanskeligere bliver det endnu med Behandlingen af opgivne Themata udenfor Skoledisciplinerne. Her vil det aldeles komme an paa Tilfældet, om en Examinand isorveien har læst Noget, eller vel endog blot havt Anledning til at tænke over det Stof, der forelægges ham. Og skulde Materien ogsaa her være gennemgaaet, hvilke flere af de Opgaver, der gives i Preussen lade for mode, da vil det komme an paa den Udførlighed, hvormed dette er skeet, hvorvidt man deraf kan slutte sig til Examinandens virkelige Modenhed.

Det forekommer mig derfor afgjort, at den skriftlige Examen ingenlunde ubetinget kan ansees som en sikker Maalestof, men at en grundig og fuldstændig mundtlig Examen, maa være et aldeles nødvendigt Supplement, naar man med nogen Sikkerhed skal dømme om en Dimittends Modenhed. *) Det forekommer mig saameget farligere, at indrømme de skriftlige Prøver den største og meest afgjørende Indflydelse paa Udfaldet, som netop denne Fremgangsmaade vil for mange Examinander blive en farlig Fristelse til, om muligt, at betjene sig af ulovlige Midler.

Svad nu den skriftlige Examen i de preussiske Gymnasier angaaer, seer man, at efter de Opgaver, der forelægges, Fordringerne, der gjøres til deres Dimittender er langt større end de, der gjøres til vore, ligesom ogsaa af de, saa:

---

*) Naar den mundtlige Prøve i Tyskland agtes saa ringe, at den kun saare lidet kommer i Betragtning, da kan Grunden dertil kun være, at den ikke holdes med den tilbørlige Strengthed og Ansigtighed, og at man ikke dertil giver sig den fornødne Tid.

vel af Rector Jagerslev som af Rector Bugge meddeelte Abiturientarbejder, at hos os kun meget Faa eller Ingen vilde kunne præstere Saameget.

På den Eftbring derimod som Rector Jagerslev C. 100 har leveret af den mundtlige Abiturientexamen ved 4 Gymnasier i Berlin og 1 i Coblenz, fremgaaer det derimod, deels at denne Examen er langt mere overfladisk og lemsældig end vor examen artium, deels at Examinanderne præstere Mindre end Fleertallet af vore Dimittender. Det forekommer mig at de nævnte Sted anførte Data ere tilstrækkelige, til at bevise denne dobbelte Paastand.

Uagtet det er de preussiske Gymnasiers Formaal, hvad der vel ogsaa i Grunden er vort, at bringe den Unge saa vidt, at han uden Forberedelse kan oversætte en latinsk Forfatter, bleve dog Abiturienterne i det ene Gymnasium kun eraminerede i Horats's Ode, som var è læste, og det hele bestod kun i en Oversættelse; thi at 2 eller 1 om historiske, geographiske og mythologiske Gjenstande fik nogle Spørgsmaal, kan ansees for saa godt som Intet. At nu en Deel oversatte Horats med Færdighed, Skjønhed og Smag, er ikke Mere, end hvad mange af vore Dimittender kunne præstere. Derimod seer man, at saa godt som Ingen kunde oversætte det ham forelagte Udsnit af en ulæst Forfatter, enkelte aldeles lette Sætninger fraregnede, og det uagtet man, naar en ikke læst Forfatter forelægges, lader Abiturienterne vedblive den ene efter den anden, paa samme Sted, hvor ved Enhver, den Første undtagen, kan forberede sig paa sit Stykke og raadsføre sig med sine Eldemænd. Vel kan det undskyldes noget dermed, at man ved et besynderligt Misgreb, forelagde dem Tacitus; men selv ved den burde den Dueligere dog vistnok have præsteret noget Mere; og da man ikke forelagde nogen anden Forfatter, kan jeg ikke indsee, hvorpaa Censorerne da have grundet deres Dom. Rector Jagerslev tilstaaer ogsaa, at Examinationen i denne ikke

læste Forfatter, fordi de Fleste ikke kunde oversætte eller forstaae det dem forelagte, forekom ham ene at afgive en temmelig usikker Aaalestok. I det græske Sprog indskrænkedes ved alle 5 Gymnasier Examinationen til Homer i Bøger, der deels vare læste for flere Aar siden, deels aldeles ikke. (En i dette Tilfælde meget usikker Bestemmelse.) Ogsaa her var Oversættelsen det Hele, og selv med denne gik det temmelig maadeligt. Naar man seer, at i Formlæren examineredes aldeles ikke, og det dog ved enkelte Leiligheder noksom saaes, at de Ingenlunde vare sikke i den, at de Allerfleste stodre betydeligt an, og kjendte ikke flere hos Homer temmelig hyppigt forekommende Ord og Bendinger, saa maa man være enig med Rector Jørgerslev, at det er et Selvbedrag, hvis man i Preussens troer, at en Abiturient i Almindelighed uden Præparation forstaaer hele Homer. Naar vi nu desuden læse, at der i 3 Gymnasier, kun blev examineret i den gamle, i Tydslands og Preussens Historie, at man i de to Gymnasier, uden Commissarius's udtrykkelige Forlangende neppe var kommen udenfor den gamle Historie, at de Fleste selv i denne vare svage og Enkelte næsten aldeles uvidende, at af Middeldalderens og den nyere Historie Udskillige vidste saa godt som Intet, at de, der fik nogle Spørgsmaal i Geographie, forraadede deri en paafaldende Uvidenhed, at Disciplene i Philosophien vidste og svarede Lidet eller Intet, og naar man til Alt dette føier, at Censorerens Bedømmelse var endeel mildere end Rector Jørgerslevs,*) der ikke var strengere end den hos os sæd-

---

*) At Abiturientprovoerne ikke ere offentlige, er med Hensyn til Bedømmelsen af Disciplenes Præstationer uden tvivl en stor Mangel. Commissarius's Erindringer til Lærerne burde vel aldrig under selve Examinationen finde Sted, og saaledes bortfalder denne Indvending. Offentlighed er her, som i mangfoldige Tilfælde, en meget god Ting.

vanlige, tør jeg mene, at de fremsatte Paastaaende ere tilstræffeligen beviste. Rector Ingerslev tilføjer vel, at han ikke vil have dette forstaaet om en utilbørlig Mildhed, og støtter sig derved paa det store Antal af dem, der i 2de Aar 1835 og 1837 bleve erklærede for umodne, nemlig i det første Aar af 1,123 Abiturienter 135 og i det sidste af 1,116 Abiturienter 141. Men er end dette Antal af Rejserede større end hos os, maa jeg dog formene, at det, naar man kan slutte fra det der i 1839 ved de 5 Gymnasiers mundtlige Prøve præstereedes, ikke var større end man kunde vente, og at der, hvis Fleertallet af dem, der hos os i eet Aar dimitteres til Universitetet, lagde en saa stor Uvidenhed for Dagen, ved examen artium, mellem dem vilde anrettes et endnu større Nederlag.

At nu Udfaldet af den mundtlige Prøve ved de preussiske Gymnasier ikke var bedre, synes mig i det Mindste ikke uforklarligt, idet jeg aldeles ikke kan indrømme, at den saavel af Rector Bugge som af Rector Ingerslev skildrede Underviisningsmethode, der anvendes i de preussiske Skoler, i Almindelighed er fortrinlig. Jeg vil her blot gjøre opmærksom paa den Maade, hvorpaa de latinske og græske Classikere gennemgaaes, denne „Vorübersehung“ og „Nachübersehung“ der i mine Tanker umulig kan bære de gavnlige Frugter, Tydskerne heraf love sig. Rector Ingerslev har S. 50—56 leveret et kjernefuldt, Uddrag af de tydske Skolemænds Forsvar for den af dem brugte Methode, saavel som af de Indvendinger, han derimod har gjort og de Grunde, hvormed han retfærdiggjør vor, og jeg tilstaaer, at hvad han har sagt, forekommer mig fuld vel begrundet, ligesom jeg heller ikke kan antage, at han har skildret med alt for stærke Farver. *) Naar man nu herforuden betrag-

---

*) Blandt de Ulemper, som følge og maa følge med denne Underviisningsmethode, vilde jeg især henregne een, der er

ter det store Antal Disciple, (50—60) Læreren i enhver Klasse har at undervise, den ringe Control, som derfor ogsaa kan holdes med Disciplenes Præstationer, den slappe Disciplin, der i flere Gymnasier finder Sted, den hyppige Souffleren under Examinationen, m. m. forekommør det mig at man a priori ikke kunde vente et heldigere Udfald af Abiturienternes mundelige Dimissionsprøve.

Men naar man nu paa den anden Side gennemlæser de skriftlige Arbejder, der saavel af Bugge som Jørgensen ere meddeelte, maa man vistnok indrømme, at disse vidne om en gandske anden Grad af Nænsmodenhed end den, man af de mundelige Prøver skulde vente. Og heri ligger den store Gaade, som jeg hidtil ikke paa en tilfreds-

saameget mere farlig, som den fast aldeles tilintetgjør den ved Methodens tilsigtede Fordeel, den nemlig, at Forældrene hjemme holde private Informatorer, der forberede Disciplene i det, som de i Skolen næste Dag skulle gjøre Rede for. At denne fordærvelige Ufsik finder Sted i Tydskland, omtaler Rector Jørgensen ikke. Rector Bugge fortæller dog i det Mindste (2 B. S. 255) at den gaaer i Svang i München, og mener „at Skoleunderviisningens vigtigste Side, Anledning til Selvirkomhed derved i høi Grad modvirkes.“ At den ogsaa finder Sted i Preussen vise nogle af de i den Vorinserske Strid af Gymnasiallærere udgivne Smaasrifter. I det af Overlærerne ved det Cölnske Realgymnasium i Berlin Benary, Kreck og Seebeck udgivne Berlin 1836 kaldes den (S. 21) udtrykkelig som et almindeligt Misgreb. Dersom den omtalte Underviisningsmethode i Henseende til Classikernes Fortolkning indførtes hos os, vilde den uden tvivl have samme fordærvelige Følge. Selv nu ere ikke saa Forældre tilbøielige til at forskaffe deres Børn denne Efterhjelpe. At den, hvor uødvendig den end er eller bør være, kunde ydes dem paa en saadan Maade, at den blev uskadelig, er vel tænkeligt; men at dette virkelig vilde skee, er ikke at vente, naar man veed, til hvilke Personer dette Arbejde i Almindelighed overlades.

fillende Raade har kunnet forklare mig, ligesaa lidet som jeg, naagt jeg desangaaende har raadspurgt dygtige Skolemaend, har fundet Noget, som dertil var i Stand. At de tydske Gymnasiers Abiturienter, efterat alt det Middelsmaadige efterhaanden i de lavere Classer er affondret, i Regelen maa være bedre Hoveder end Pluraliteten af vore, at den længere Skolegang ogsaa maa bidrage Noget til deres større Udvikling, saa at de virkelig i deres skriftlige Arbejder kunne præstere noget Mere end vore, er sandsynligt; men herved er, naar man betragter deres mundtlige Prælever, endnu ikke Alt forklaret. Det maa dog altid forekomme meget besynderligt, at den, der er saa godt som uvidende i Historien, kan skrive en fortreffelig historisk Udarbejdelse, og at den, der ingen klar Indsigt har i et Sprogs Væsen, i sit skriftlige Foredrag kan udtrykke sig deri med Sikkerhed. Vel har een Mand, hvad Historien angaaer, gjort mig den Indvending, at de specielle Facta vel kunne være glemte, men at den ved Selvstudium vakte Tænksomhed kan sætte den Unge, der dog har beholdt de store Omrids af Historien, i Stand til, at levere et agtværdigt Arbejde; men ligesom jeg ifølge min Erfaring maa ansee dette for umuligt, saaledes maa jeg ogsaa antage det for afgjort, at den unge Studerende, som i en Alder af 17 til 18 Aar har glemt sin Historie, aldrig har besiddet nogen grundig Kundskab deri.*)

---

*) Vel er det sandt, at Meget maa læres i Skolen, som siden uden Skade kan glemmes, og uden at dog den derpaa anvendte Noie kan siges at være spildt. Mange Specialia af enhver Videnskab kan kun den bevare i Hukommelsen, hvis Kald i Livet kræver disse Kundskabers Anvendelse og derfor deres Vedligeholdelse og Forsøgelse. Men denne Ret til at forglemme, maa dog have en Grændse. Der maa dog gives eet Tidspunkt, da den samlede og ordnede Kundskab høves i Besiddelse, saa at man deri kan underkaste sig

Den skarpe Adskillelse man i Tydskland vil gjøre mellem Kundskabens Erhvervelse og Landsudvikling, kan jeg ikke rigtig blive flog paa. Jeg kan ikke indsee, hvorledes de første i Sandhed kunne erhverves, uden at den sidste deraf maa være en naturlig Følge, forsaavidt Individet er fikket til at modtage Landsudvikling. Ved Kundskaber forstaaer jeg ikke en i Hufkommelsen opdyngtet Masse af Glosser, Regentnavne, Aarstal ic. men en grundig Indsigt i både og levende Sprog, saaledes at man er trængt ind i deres Bøsen, og klart kan gjøre sig Rede for deres Phænomener, og i Historien, foruden et klart almindeligt Overblik, Kundskaben om Begivenhederne saavel som deres virkelige Bessaffenhed og Sammenhæng. Indsamles disse og lignende Kundskaber saaledes, og øves Disciplene tillige i skriftligt og mundtligt Foredrag, da vil hos den begavede Yngling den omtalte Udveckling af Landsevnerne være en naturlig og udeblivelig Følge; men Besiddelsen af denne udelukker ikke, men den forudsætter med fuld Sikkerhed Besiddelsen af de positive Kundskaber. At et ungt Menneske med ret god Hufkommelse men med svag Dømmekraft, ved Hjælp af utrættet Flid, kan indsamle en Deel Kundskaber, hvis Frugter for hans hele Landsdannelse vise sig temmelig ubetydelige, er et ikke sjeldent forekommende Tilfælde; men det vilde vel aabenbart være Uret, at søge Grunden hertil i Underviisningens Bessaffenhed.

Men hvorledes hænger det da sammen med Fortræffeligheden af de tydske Abiturienters skriftlige Prøver, medens det, de mundtligt præstere, i Almindelighed var meget midelmaadigt? Her maa efter min Mening være Noget, os endnu ubekjendt, Noget som trænger til yderligere Oplysning. Som den, der ikke ved egen Anstuelse, men kun ved

---

en Prøve. I Skolen selv maa Intet, af hvad der i Skolen læres, være glemt.

de af Andre meddeelte Efterretninger har kunnet komme til Kundskab om de preussiske Gymnasiers Indretning, tør jeg naturligtvis ikke om denne Sag yttre nogen bestemt Mening. Dog maa jeg, i det jeg støtter mig paa de af Rector Ingerslev anførte Data, tillade mig, at fremsætte tvende, som mig synes, til Sagens Oplysning ikke aldeles uvigtige Bemærkninger.

Rector Ingerslev har S. 88 anført 11 Opgaver til Behandling i Modersmaalet, hvilke ved de forskjellige Gymnasier bleve forelagte Abiturienterne. Han har af disse udhævet nogle, som han finder ere af den Beskaffenhed, at man ikke kunde vente en ret forstandig Besvarelse af dem, af unge Mennesker der staae paa dette Trin. Enhver Skolemand, der af egen Erfaring veed, hvormeget der med Vilighed kan fordres endog af velbegavede unge Mennesker i en Alder af 17 til 18 Aar, vil sikkert deri give ham Ret. Det synes mig endog, at de fleste af disse Opgaver ere af den Beskaffenhed, at man ikke vel kan tænke sig dem af Fleertallet nogenlunde vel besvarede, med mindre den opgivne Materie i Forveien ved Underviisningen meer eller mindre fuldstændigt er gjenneemgaaet. Jeg vil som Exempel nævne den af Rector Ingerslev ogsaa som alt for vanskelig udhævede Opgave: „Characteristik Klopstocks.“ Hvis man her istedet for Klopstock havde sat Lessings, Schillers, Wielands, Göthes eller en anden af de berømte tydske Classikeres Navne, mon Abiturienterne ogsaa da tilfredsstillende kunde have besvaret Opgaven. Men kunde de ikke dette, og er det ubilligt at forlange, at et ungt Menneske i den Alder kunde have erhvervet sig et saa fortroligt Bekjendskab med de tydske Classikeres Liv og Værker, hvad viser da Prøven egentlig Andet, end at netop Klopstock og hans Værker have været Gjenstand for et Foredrag i 1ma, maaskee endog i det sidste Semester, og under denne Forudsætning er det da ikke saa forbausende, at en velbegavet Abiturient

med en troe Sukommelse, herover kunde skrive en god Afhandling. Jo mere speciel den foredragne Materie er, desto lettere vil Examinanden deraf have beholdt Meget i Sukommelsen. At der imidlertid til at udføre Arbeidet særdeles godt, kræves en vis stillistiff Færdighed, der altid er agtværdig, skal jeg ikke nægte; men det forekommer mig at Selvtænkksomhed ikke derved i høi Grad kan lægges for Dagen, og hvis jeg ikke skuffer mig selv meget, har jeg ikke havt saa ganske saa Disciple, der, under den antagne Forudsætning, kunde have leveret meget antagelige Arbeider, om de end ikke kunde sættes aldeles ved Siden af de Tydskes, hvilket under vore Forhold, som ovenfor sagt, heller ikke med Willighed kunde forlanges. *)

---

*) Af hvor ringe Omfang dog den herhen hørende Undervislning i de tydske Gymnasier er, sees blandt andet af en Afhandling af Professor Heimbrød „Ueber die deutsche Sprache auf unsern Gymnasien“ i neue pädagogische Jahrbücher 7de Supplementb. 2 H. 1841. Hans Ord ere disse: „Soweit ich nach aufmerkamer Beobachtung die Sache kennen gelernt habe, wird gewöhnlich in den obern Classen keine Grammatik mehr vorgetragen, diese wird in den untern und mittlern Classen abgemacht, die wenigen Stunden, welche man dem Deutschen zuwendet, werden dazu bestimmt, nach den eingeführten Handbüchern oder dem mündlichen Vortrage des Lehrers Anleitung zum deutschen Stil zu geben, Aufgaben zu Ausarbeitungen den Schülern mitzutheilen, die verbesserten Aufsätze zurückzugeben, Dispositionen zu machen und wenn die Zeit es erlaubt, Musterstücke aus angelegten Sammlungen vorzulesen und hier und da zu erklären. In der einen Stunde, die man gemeiniglich der Literatur widmet, lernt der Schüler allenfalls den Bildungsgang der deutschen Sprache kennen, die Namen der vorzüglichsten Schriftsteller, wenn es möglich ist, einen kurzen Lebensumriß derselben und die Titel der von ihnen herausgegebenen Werke. Will nun der fleißige und gewissenhafte Lehrer wenigstens in dieser einen Stunde dies Alles erreichen, so muß er wahrlich eilen, es bleibt ihm keine Zeit übrig außer Zahlen und

Den anden Bemærkning, jeg i denne Henseende skal tillade mig at gjøre, angaaer Opsynet ved de skriftlige Prøver. Rector Ingerslev indrømmer, at en strengere Control og større Sikkerhed med Hensyn til disse var ønskelig og fornøden, og han slutter fra den Souffleren og anden Uorden, som foregaaer ved den mundtlige Examen, at Controllen ved den skriftlige ikke er streng nok. Men heri ligger, som mig synes, en Hovedtanke mod den preussiske Abiturientexamen, ved hvilken netop de skriftlige Prøver have den afgjørende Bægt. Er endog den Hjælp, den ene Abiturient kan yde den anden ikke saameget betydelig, (og dette kan den dog uimodsigeligt være, naar den ydes ved at gjennemgaae en latinsk Stil og bemærke Feilene), saa er det dog vist, at Censorerne derved til en vis Grad blive stussede. Visstelig vilde det være interessant at vide, under hvilken Control disse Opgaver besvares. Skeer det

---

Namen noch einzelne Bemerkungen über die Leistungen beizufügen, denn wie in aller Welt könnte er sonst das ganze Gebiet umfassen, zumal den Vorschriften und dem allgemeinen Wunsche gemäß, wenn auch nur um am Schlusse des Jahres bei den öffentlichen Prüfungen damit zu glänzen, Gedichte und Stellen aus classischen Schriftstellern auswendig gelernt werden müssen und sollen. Welchen Bildungsgang die grossen Männer genommen, welche wichtige Umstände sie auf diesen oder jenen Weg geführt haben, kann bei den meisten nicht einmal berührt, geschweige denn mit wenigen Worten erörtert werden, denn dazu langt die so dürftig zugemessene Zeit nicht. Für Grammatik, Prosodie und Metrik kann in so wenigen Stunden ebenfalls nur Nothdürftiges geleistet werden und noch viel weniger können die deutschen Schriftsteller klar und deutlich dem Geiste unserer Schüler vorgeführt werden, sie lernen keinen einzigen ganz und genau kennen, nur Bruchstücke werden ihnen gegeben und was man so oft bei den lateinischen und griechischen Chrestomathien getadelt hat, daß die Schüler hierbei nur Einzelnes von den Autoren kennen lernten und bald

under Opsyn af en enkelt Lærer? af Læreren i det Fag, hvort der prøves? Jeg tør og vil ikke besyldte de tydske Skolemænd for, at de ville skuffe Andre ved et Blendværk, men ligesom Discipelen deri, at den skriftlige Prøve har en saa overveiende Indflydelse paa hans Dimission, at et maadeligt Udfald af den mundtlige endog kun saare lidet kommer i Betragtning, har en farlig Fristelse, saaledes ligger der ogsaa for Læreren i den Bestemmelse, at de skriftlige Arbejder skulle indsendes til en Overexaminationskommissionens Bedømmelse, en ikke liden Fristelse til, i det mindste at see igjennem Fingre med Et og Andet. Som ovenfor sagt: jeg besylder Ingen; men vi ere alle Mennesker, og behøve alle at bede: Leed os ikke ud i Fristelse! Man indvende ikke, at det Samme efter de bestaaende Indretninger kunne befrøgetes hos os; thi de skriftlige Arbejder som nu hos os indsendes, have ingen synderlig Betydning, da de egentlige

---

von einen zu andern übergangen, und so das Eigenthümliche derselben nicht gründlich erfassen könnten, wird bei dem Unterricht im Deutschen angewandt. Dieser mangelhafte Unterricht im Deutschen wird aber nicht allein in einzelnen Provinzen des Vaterlandes gefunden, sondern in ganz Deutschland. Durch die trefflichen Maasregeln der preussischen Regierung, die nicht nur für die materiellen Interessen Deutschlands durch den Zollverband, sondern auch für die geistige Verbindung durch den Programmatausch fast aller Gymnasien so lobenswerthe Sorge trägt, liegen von fast ganz Deutschland die Programme uns vor, aus ihnen entnehmen wir ganz genau, was auf den einzelnen Gymnasien, Real- und höhern Bürgerschulen gelehrt wird, und welchen Bildungsgang die einzelnen Regierungen für ihre Schulen eingeschlagen haben. Aus der Vergleichung derselben geht hervor, daß die Einrichtung bei allen so ziemlich dieselbe ist, nur wenige Abweichungen finden sich, bei den gelehrten Schulen sind die classischen Sprachen vorherrschend, bei den übrigen die Realien und neuere Sprachen, bei allen aber wird meiner Ansicht nach für das Deutsche zu wenig gethan.“

Prøver først ved axamen artium skulle aflægges. Blev denne Examen derimod henlagt til Skolerne, vilde det være een af de vigtigste Opgaver, at Alt ved de skriftlige Prøver blev ordnet saaledes, at ikke blot Bedrag, men selv Skinnet deraf kunde undgaaes. En saare vigtig ja nødvendig Bestemmelse vilde det i denne Henseende være, at det aldrig overlodes til Skolernes Bestyrere eller Lærere at opgive Qvæstionerne og Materialet til Stilene, men at disse fra en højere Autoritet under Segl tilfillede Bestyrerne, og at Seglet først brødes i det Dieblif, Opgaven forelagdes Disciplene. Saadan Control kan og bør ikke være nedværdigende for Lærerne. Hvilken Control maa ei den Mand underkaste sig, der har en Deel af Statens Formue under Hænder, og hvis føler ikke i Erkjendelsen af den bydende Nødvendighed, at en saadan Control er billig?

II.

Ligesom forhen er ogsaa i det sidst forløbne Skoleaar Disciplenes Op- og Medstyrtning hos os anvendt som Belønning og Straf, og herved de samme Regler fulgte, som i de iffor udgivne Skoleefterretninger ere meddeelte. Alle Lærerne ere enige om, ogsaa i det følgende Klar at anvende samme Fremgangsmaade, om hvis gavnlige Følger de troe sig overbeviste. Da imidlertid Rector Jørgerslev i sit oftnævnte Skrift paany har drøftet denne Sag, der altidligere har været Gjenstand for Debat, og han derved er kommen til det Resultat, at Omstyrtningen vel bør finde Sted, men ikke bestemmes efter daglige Characterer, hvilke han mener bør affattes, anseer jeg det ikke for upassende, at anvende nogle Blade, paa at fremstille min fra hans i dette Punct afvigende Overbeviisning. Støttende mig saavel paa mine egne, som mine Medlæveres Erfaring, kan jeg, efter omhyggeligt at have betragtet Sagen, ikke erkjende

de af ham mod de daglige Characterers Anvendelse fremfattede Grunde som fyldestgørende, eller indsee, at hvad Professor Bloch tidligere har sagt til deres Forsvar, derved er bleven afkræftet. Man tillade mig derfor her endnu at tilføie nogle Ord om denne Sag, der som Rector Jngerslev selv indrømmer, er vanskeligere og vigtigere end Udskillige antage.

Vel veed jeg, af egen Erfaring, og det vide Alle, hvis Skolegang indtraf i en Periode, der er ældre end den sidste Skolereform, at Disciple kunne undervises og undervises med Frugt uden Brug af de daglige Characterer; thi før denne Tid brugtes de neppe i nogen offentlig Skole. Men at deres Savn var en Fordeel, kan jeg ingenlunde indrømme. De opvakte og flittige Disciple, de der i Hjemmet under fornuftige Forældres Opsyn fandt Opmuntring til Arbeide, gjorde vel deres Pligt; men det større Antal, de der trængte til en skarpere Spore, de Letsindige og Dovenne, hvorledes dreve disse deres Studeringer? I Almindelighed meget slet, naar ikke Arbeidsomheden fremkaldtes ved visse physiske Midler, der mangt et Sted uden mindste Sparksomhed bleve anvendte, men som til god Lykke i vore Skoler nuomstunder kun meget sjelden behøve at bruges. At de daglige Characterer have bidraget Meget til denne Forbedring, forekommer mig uden for al Tvivl, og skjøndt jeg ikke just vil sige, at Skolemændene ved disse Characterers Affkaffelse vilde blive absolut nødte til, at tage deres Tilflugt til hine, i Fortiden anvendte Midler, forekommer det mig dog meget sandsynligt, at det hist og her vilde blive Tilfældet, eller ogsaa at der i Henseende til de Fordringer, der bør gjøres til Disciplenes Hjemmesid, vilde indtræde en Slappelse, der vilde blive forðarvelig for mange. Ungdommen er i Grunden dog altid sig selv liig. Kun Gaa høre og følge det indvortes Kald, og først af en modnere Alder end den, i hvilken Disciple, især i Skolens lavere

Classer, befinde sig, kan man vente, at Kundskab og Dygtighed kunne attraaes for deres egen Skyld. For de allerfleste ere udvortes Incitamentet nødvendige, og, som jeg alt tidligere har yttret, jeg kjender intet uskyldigere Incitament end Lærernes Roes og Daddel, der hos os udtrykkes ved de daglige Characterer, og hvorfor Disciplenes Rangfølge i Classen er et simpelt og naturligt Udtryk.

At nu et saadant Incitament bør anvendes, og Disciplene indbyrdes omflyttes efter deres Duellighed, er ogsaa, som anført, Rector Ingerslevs Mening. Kun vil han ikke, at daglig givne Characterer dertil maa benyttes. Han beraaber sig i denne Henseende paa de tydske Skolers Exempel, og den Erfaring, man der har for, at Characterer kunne undværes. Han fremsætter de Grunde, som af adskillige Skolemand ere anførte til Forsvar for de daglige Characterer, og tilføier sine egne Mobbemærkninger.

Det vilde føre til for stor Bidtloftighed, her fuldstændigt at gennemgaae den hele Materie, og dette er heller ikke nødvendigt, da Rector Ingerslevs Skrift hvori han har anført Grundene saavel for som imod Sagen, maa antages at være enhver Skolemand tilfulde bekjendt, og jeg desuden kan henvise til Professor Blochs Program for 1835 og Rector Suhrs for 1831. Jeg skal derfor kun tillade mig at gjøre enkelte Bemærkninger, ved de vigtigste af Rector Ingerslev fremsatte Paastande, hvoraf jeg haaber i det mindste Saameget vil bltve klart, at jeg ikke uden en nøiagtig Gjennemtænkning af Sagen er kommen til et andet Resultat end min ærede Collega.

Hvad Exemplet angaaer, som hentes fra de tydske Skoler, maa jeg bemærke, at man vel deraf seer, at daglige Characterer kunne undværes, men ligesaalidet der, om fordom hos os, at de kunne undværes med Fordeel. At den daglige Control ikke der er saa streng „som hos os“ og „som den burde være“ har Rector Ingerslev selv

Pag. 46 og 396 indrømmet, og mange af ham anført *u*
 Data vidne desuden om en betydelig Slaphed i denne Hen- *h*
 seende. Lad være at dette kan tillige være begrundet i an-
 dre Omstændigheder f. Ex. det af Rector Jngerslev nævnte
 store Discipelantal, (hvilket for Resten, om det forholder
 sig saaledes, i nærværende Periode fortjente af os at læg-
 ges paa Hjerte), maa jeg dog formene, at daglige Cha-
 racterer for en stor Deel vilde hæve dette Unde, hvis
 de der vare i Brug. Og hvad det angaaer, at de
 tydske Skoler præstere saa Meget, at vi for det Første kunne
 være tilfredse, hvis vi bringe det til det Samme, maa jeg
 bemærke, at dette ikke forekommer mig saa afgjort, naar jeg
 seer hen til at, som forhen anført, ikkun $\frac{1}{6}$ Deel af Gym-
 nasiernes Disciple blive Studenter, medens de Dvrige ef-
 terhaanden fra de lavere Classer af gaae over til andre
 Sysler i Livet, hos os derimod 1 Student kommer paa $1\frac{1}{2}$
 Discipel. Men selv de, som efter udholdt Abiturientexamen
 dimitteres til Universitetet vise, efter den Skildring, Nec-
 tor Jngerslev Pag. 100 o. fl. af disse Prøver har gi-
 vet, en paafaldende Mangel paa saadanne Kundskaber, som
 de dog uægtelig burde have besiddet, som med fuld Ret
 fordres af vore Dimittender, og som vel altid, hvad enten
 examen artium forbliver ved Universitetet eller hentlægges
 til Skolerne, ville blive en uestergivelig Betingelse for dem,
 der attraae at optages som academiske Borgere.

Rector Jngerslev vil, at Omflytningen skal see ef-
 ter Characterer givne ved en, hver Maaned affholdt mundt-
 lig Prøve i Forbindelse med skriftlige Arbeider. Men en
 saadan Prøve vil efter min Overbeviisning indeholde ikke
 blot, som Rector Jngerslev indrømmer, „Noget“ men alt
 for Meget af det Tilfældige og Utilforladelige, som enhver
 Examen har, da der paa denne kun kan anvendes en me-
 get kort Tid. Hvorledes vil det være muligt, at komme til

sikker Kundskab om en Discipels Fremgang, *) naar man i en Time skal prøve 20 eller vel endog flere Disciple. Vel omflytte vi ogsaa efter Udfaldet af Hovedexamen; men det bør betænkes, at denne er en ordentlig og fuldstændig Prøve, hvorved man giver sig, og altid bør give sig behørig Tid, og at flere Lærere saavel som andre Censorer ere tilstede; Omstændigheder, som gjøre at Disciplen i de allerfleste Tilfælde hos sig selv vil erkjende Dommens Retfærdighed. Ved den foreslaaede Prøve derimod er det vedkommende Lærer allene, der efter en meget kort Prøve skal bedømme Disciplenes Flid og Fremgang i en heel Maaned.

I Sandhed ved denne Examen, og netop ved denne langt mere end ved den daglige Examination, vil Læreren føle Vanskeligheden af at bedømme en Discipel retfærdigen med Hensyn paa Fliden, her vil han kunne blive mistænkt for Partiffhed, og her vil han føle det Haarde i, at maatte give en flittig Discipel med svage Evner en slet Character. Rector Ingerslev foreslaaer tillige (S. 403) at skriftlige Arbejder skulle lægges til Grund for Bedømmelsen, og disse maatte da naturligviis udføres i Classen under strengt Opsyn. Men kan man da virkelig efter eet Arbejde bedømme en Discipels hele Fremgang i et Fag? Hvorofte kan ikke tilfældigviis den mindre Duelige levere et bedre Arbejde end den Dueligere? Hvor ofte maa vi Lærere dog ei erkjende, at selv ikke ved Hovedexamen, ligesaa lidt som ved examen artium, Udfaldet fuldkomment svarer til den Examinevedes Duellighed.

Ligesom Rector Ingerslev S. 397 forteligen har fremstillet de Grunde, der pleie at anføres for Brugen af de daglige Characterer, saaledes opstiller han S. 399 sine Mod-

---

*) At Læreren kjender denne forud fra de daglige Examinationer gjør Intet til Sagen, naar den maanedlige Prøve skal gjøre Udslaget.

grunde. Jeg maa i Henseende til disse tillade mig følgende Bemærkninger.

Naar jeg formener, at den fornødne Control ikke kan holdes uden de daglige Characterer, maa jeg henvise til det der i det Foregaaende er sagt. Hvad det angaaer, at den idelige og strenge Control vænner den Unge til at arbejde altfor meget under uophørligt Tilsyn, og fører ham til, alt for lidet at kunne bruge Friheden, naar han engang faaer den, da formener jeg, at man med denne Tilvænnelse til Frihedens Brug maa gaae meget langsomt og forsigtigt til værks, og at vi, naar vi holde vore Disciple til nøiagtigt at udføre de dem paalagte Arbejder, netop give dem en Tilvænnelse, der kan have gavnlige Følger for deres hele Liv. Paa deres Selvvirksomhed kan det neppe have nogen ugunstig Indflydelse; thi denne Selvvirksomhed bestaaer jo dog ikke deri, at de arbejde af en indvortes Drift, hvad i den yngre Alder sjelden kan ventes, men deri, at de arbejde paa egen Haand, og saaledes, at ikke blot Kundskabsmassen forøges, men Sjæleevnerne udvikles og styrkes. Og dette kan skee om endog Disciplen arbejder med noget Hensyn til Characteren.

Jeg indrømmer fremdeles, at en Rector ogsaa paa andre Maader, ved at hospitere i Timerne, ved Meddelelser af Lærerne o. s. v. kan komme til Kundskab om Disciplenes Flid og Fremgang; men jeg troer dog, at en Dagbog i hver Klasse, hvori Lærernes Dom over Disciplenes Præstationer i enhver Time er udtrykt ved en Character, er et fortrinligt Middel, hvorved han hver Dag og Time, han vil, kan skaffe sig en Oversigt over det Hele. At det ved et Par Ord kan tilkjendegives Disciplen, hvorledes han har staaet sig, er vel sandt; men det kan ligesaa let tillige skee ved en Character eller et Tegns i Dagbogen; og hvad Forældrene angaaer, da er det dem sikkert mere om at gjøre, at faae at vide, hvorledes Disciplen har tilfredsstillet sine Lærere

hele Maaneden eller Kvartalet igjennem, end hvorledes han har bestaaet den enkelte og ufuldstændige Prøve. Rector Jnger slev mener, at ikke ret mange Disciple ved Characterer bringes til at være flittige, men nægter ikke, at mange ved dem drives til en mere forceret og anstrengt Læsning. Hvorledes dette kan ansees snarere for et Onde end for et Gode, kan jeg ikke forklare mig. Flittige af indvortes Drift ere kun faa; de Fleste ville ansføres, nogle ved mildere, andre ved strengere Midler. Vi ønske os helst mange Disciple af det første Slags, men de andre tør vi ingenlunde opgive; vi troe, at vi bør anvende alle de passende Midler, der staae til vor Raadighed, for at bringe dem frem ad. Selv disses Fremskridt ere ingenlunde at foragte. Jeg kjender mere end een dygtig Mand, som i sine Skoleaar var tilbøielig til at foretrække Lediggang for Arbeide, men som siden af sit ganske Hjerte har takket sine Lærere, fordi de endog ved strengere Midler bragte ham til at gjøre sin Pligt og at indsamle sig Kundskaber, der siden, da en bedre Mand vaagnede i ham, kom ham saa saare vel tilpas. Kan Anvendelsen af de daglige Characterer bidrage til at udrette dette, troer jeg ogsaa, at der er Meget, der taler for at de bør bibeholdes. Rector Jnger slev erindrer fremdeles, at Affjæffelsen af de daglige Characterer ikke udelukker den Sædvane, at Læreren noterer ved et Tegns enhver paafaldende Forsømmelse eller særdeles fortrinlig Præstation, overhovedet saa Meget om enhver Discipel, at han stedse kan give Oplysning om, hvordan hans Flid og Fremgang er; kun at Sligt ikke behøver at skee ved hver Examination, og ikke ængsteligen beregnes til en vis Talværdie. Jeg maa herved bemærke, at vore daglige Characterer netop ere saadanne Tegn, og at Forfjællingen mellem hine og disse egentlig kun er den, at hine ikke stedse skulle anvendes eller nøiagtigt beregnes. Efter Sammenhængen i det Sted, jeg har for Die S. 398 maa jeg formode, at disse

Optegnelser i Forbindelse med den maanedlige Prøve skulle tjene til at bestemme Omflytningen. Er dette saa, kan jeg ei fordølge min Overbeviisning, at de daglige Characterer enten aldeles bør affkaffes, eller ogsaa stadigen anvendes og beregnes med al mulig Strengthed og Nøiagtighed, naar de ikke skulle forfeile deres Diemeed, eller stifte mere Skade end Gavn. Skal Læreren begrunde sin Dom paa slige enkelte private Optegnelser, da vil han neppe undgaae Skindet af Partiskhed, ja han vil end ikke med den bedste Billie være i Stand til, at lade Enhver vederfares fuldkommen Retfærdighed. Har Classen derimod sin Dagbog, hvori Charactererne hver Time noteres, og beskjendtgjøres for Disciplene, medens det, Enhver har præsteret, endnu er i frisk Minde, da vil Læreren deri stedse have de sikke Data, hvorpaa han kan begrunde sin Dom om Disciplenes Fremgang i det Hele, og tillige en Dom, som disse kun i yderst sjeldne Tilfælde ville fristes til at underkjennde; thi alle Bestemmelser, der grunde sig paa faste og billige Regler, der anvendes lige for Alle, vil den Unge altid villig underkaste sig, om det end undertiden kunde synes ham, at Regelen ei lod ham vederfares fuld Ret.

At en Discipel ifølge de daglige Characterer kan blive opflyttet, og ved en Qvartalexamen nedflyttet, er vel muligt; men den af Rector Jagerslev anførte Grund, at den Færdighed, hvormed en Discipel, især en flittig med maadelige Evner, kan gjøre Rede for de daglige Lectier, og derved erhverve sig gode Characterer, ingenlunde altid staaer i Forhold til den Sikkerhed og Klarhed, hvormed han indtil Examen har bevaret det i længere Tid Foredragne, og ved Prøven kan gjøre Rede derfor, er udentviol ikke den eneste eller hyppigst forekommende, der frembringer dette Phænomen. Grunden vil, efter min Formening, ligesaa ofte være den, at den omtalte Examen var en ufuldstændig Prøve, hvis Udfald desuden er afhængig af tilfældige Omstændighe-

der f. Ex. det Sted i en Forfatter, en Discipel faaer at forklare, Tilbedefindende eller N. d. Hos os omflyttes derfor Disciplene aldrig efter Quartalsexamens Udfald, fordi denne, naar den ei skal røve Tiden fra Underviisningen, nødvendigvis maa være ufuldstændig. Vi benytte den i det Diermeed, at Skolens Bestyrer derved kan skaffe sig saavel Oversigt over det Hele, som Kundskab om enhver enkelt Discipels Glid og Fremgang; og da de Optegnelser, Rector derved finder sig foranlediget til at gjøre, ikke bringes under Beregning til Opflyttelsen, men vel kunne give Anledning til Opmuntring eller Erindringer, kan Examinationen saa aldeles ligne den daglige Underviisning, at disse Examina vel kunne præstere det Samme som Hospitateren i Classerne, for hvilken de endog maafføe torde være at foretrække.

Hvad den Indvending angaaer, at Egoismen ved de daglige Characterer sættes i Bevægelse, eller at Discipelen ved den hyppige Brug deraf bliver ligegyldig derfor, indrømmer Rector Jørgerslev, at det er vanskeligt, derom at komme til et bestemt Resultat, fordi det neppe er muligt, ved bestemte Data at gjendrive enten den ene eller den anden Mening. Jeg indrømmer fuldkommen dette, og skal derfor kun tilføie, at jeg aldrig har bemærket Noget, der kunde opvække min Frygt for det Første, og det Sidste maa jeg efter min Erfaring bestemt benægte. Det kommer her som overalt an paa hvorledes Sagen tages. Den Discipel, der opflyttes, behøver derfor ingen særlig Lovtale. Er den som nedflyttes efter Lærernes Dom omtrent ligesaa flittig, som den der opflyttes, bør dette tilkjendegives ham, i det han opmuntres til at vedblive sin Glid, og jeg har aldrig sporet, at Noget derved har følt sig nedtrykt. Er derimod Nedfattelsen en Følge af Dovenskab, da bør Bedkommende bære den, som en naturlig Straf, og der er forekommet

nig mangfoldige Exempler paa, at en saadan Medsættelse har havt de gavnligste Følger. *)

Disnok er det en erkjendt Grundsætning for Opdragelsen, at en vœbliffelig Belønning af enhver Pligtosfyldelse ved en bestemt materiel Fordeel er en betænkkelig Sag. Men for det Første maa jeg, som jeg troer med Rette, gjøre Indsigelse med Udtrykket materiel Fordeel, med mindre man dertil ogsaa vil regne enhver Væresbeviisning, der i det borgerlige Liv tildeles Fortjenesten. Men, dette fraregnet, indeholde de daglige Characterer ingen vœbliffelig Belønning. Det er først en heel Maanedes, og hos os i øverste Klasse

*) At Væresdriftens Benyttelse, naar Sagen drives til Yderligheder, kan have meget skadelige Følger, er uomtvisteligt. At Hæderstegn, Ordensbaand, Vælsbilleder og hvad mere af samme Suurdeig engang har været opfundet, bør være bandlyste fra Skolerne, behøver nu ei mere at indskræpes. Men selv det nuværende tydske Skolevæsen indeholder kun alt for meget, der, som saavel Rector Bugge som Rector Ingerslev indrømmer, kan virke fordærveligt paa den Unges Gemyt, vænne det til at see sin Lykke i en Andens Ulykke, og fremavle et forfængeligt, egoistisk og ukjærligt Sind. Hertil hører den Ostentation hvormed de i sig selv, som mig synes, intetsigende offentlige Examina afholdes, saavel som den saakaldte „Certeren“ hvorved Disciplene i Timen selv under Examinationen omslyttes, efter som de give mere eller mindre tilfredsstillende Svar. Hvorledes en saadan Omslytning kan iværksættes med Retfærdighed, kan jeg ikke forstaae, ligesom jeg heller ikke kan forestille mig hvorledes det dermed egentlig gaaer til, om denne Omslytning gjelder for længere Tid end den Time hvori den stæer, om Disciplene under forskjellige Lærere kun have forskellige Pladse o. s. v. Saa meget synes mig afgjort, at enten denne med Hensyn til Væresdriften er gavnlig eller skadelig, maa den under visse Omstændigheder nødvendig afstedkomme Uorden og Forstyrrelse, og fortjener allene af denne Grund ikke af os at optages. Hvad Rector Ingerslev herom har sagt Pag. 45—46 underskriver jeg ganske.

et heelt Quartals daglige Characterer, der sammenlagte give en Hovedcharacter, og Reglerne, hvorefter de sammendrages og bringes i Anvendelse, bør altid være saadanne, at der bliver et vist Spillerum tilovers, saa at den enkelte mindre heldige Præstation ikke kan have stor Indflydelse. Ved at tildele Characteren, vil desuden den fornuftige Lærer ikke blot tage Hensyn til, om en Discipel „kan“ sin Lectie, og kan gjengive det Foredrag, men ogsaa om han virkelig har tilegnet sig det, og med Tænksomhed bearbejdet Underviisningsstoffet. Naar det Ovenstaaende iagttages, da behøver Læreren ikke ved Examinationen at staae for Disciplen som „en streng Opsynsmand eller Bussemand,“ der blot vil prøve, hvorvidt hver Enkelt har gjort sin Pligt. Jeg veed af Erfaring, at den flittige Discipel uden al Vengselighed og med det bedste Lune underkaster sig Prøven, da han vel veed, at der ikke forlanges Mere af ham, end han baade kan og bør præstere, og at et eller andet uheldigt Svar ikke bringes i Overregning. Hvis den Duvne derimod, i Bevistheden om sin Forsømmelse, føler sig lidt beklemt om Hjertet, da er det ikke mere end han har fortjent, og kan vel være en gavnlig Erindring for næste Dag.

Naar jeg saaledes forsvarer Brugen af de daglige Characterer, da er det ingenlunde fordi jeg anseer den som absolut nødvendige til Underviisningens Fremme, eller fordi jeg selv skulde have Meget imod, at undervise i en Skole, hvor de ikke vare i Brug. Men ligesom deres Indførelse hos os efter den sidste Skolereform, og deres Anvendelse gennem en Række af Aar endog i de fortrinligste Skoler samt flere erkjendte dygtige Skolemænds Ytringer synes at tale til deres Forsvar, saaledes maa ogsaa jeg ifølge min Erfaring ansee dem ikke blot som et uskadeligt, men ogsaa som et ikke uvigtigt Moment, naar Talen er om at vedligeholde stadig Flid og Arbejdsomhed mellem en Skoles Disciple. Det kunde derfor ikke være mig fjært, om de ved Lovbud bleve

afffaffede, men jeg maa ansee det for ønskeligt, at det kunde overlades enhver Skoles Lærere, at betjene sig af dem, naar det var deres Overbeviisning, at de derved fremmede Skolens Nøiemed. *)

III.

I Henseende til Lectionstabellen, de ugentlige Timers Antal og deres Fordeling paa de enkelte Fag er i sidste Skoleaar hos os ingen Forandring foregaaet, og jeg kunde derfor i dette Punct henvise til de ifjor udgivne Skoleefterretninger. Som der anført, ere Læsetimerne hos os indskrænkede til 36 ugentlig for hver Klasse, og saaledes fordeelte, at der 2 Dage om Ugen læses 7, og 3 Dage 6 Timer, medens Løverdags Eftermiddag stedse er fri. En yderligere Indskrænkning af Læsetiden vil neppe være tilraadelig, og skulde det om et Nars Tid, naar alle Classer have opnaaet forholdsmæssig Styrke i de enkelte Fag, hvori de ved Lectionsplanens Affattelse stode tilbage, befindes hensigtsmæssigt, at indskrænke Timeantallet i nogle Fag, vil den derved vundne Tid rettest blive at anvende for de Fag, der hidtil i Forhold til deres Omfang og Vigtighed, ere mindre vel aflagte. Saaledes kunne øverste Classes 8 latinske Timer og 4 græske, især, naar det bemærkes, at ingen særskilt Time havees til Mythologie og Oldsager, vistnok kræve en Forøgelse, ligesom ogsaa i de fleste øvrige Skoler flere Timer dertil blive anvendte. I Virkeligheden er Underviisningstimernes Antal hos os kun lidet større end i Frederiksborg Skole, der af alle har det mindste. I denne have efter Dr. Flemmers Angivelse (Tidskrift for

---

*) Have de i Thydskland forhen været anvendte og ere siden afffaffede som unyttige, eller have de maaffet der aldrig været i Brug?

Literatur og Kritik 5 H. 1841) de to øverste Classer hver kun 30 Timer egentlig, dog egentlig i øverste Klasse 32 Timer, naar det hebraiske Sprog regnes med. Hos os medtager dette Sprog i øverste Klasse 3 Timer, og naar hertil kommer, at hos os i mange Aar 2 Timer egentlig ere anvendte til Latinssk Extemporalstil, have vi efter Dr. Flemmer's Beregningsmaade kun 31 Timer, men i Gjennemgaaelsen 33 Timer egentlig. Altsaa det selvsamme Antal der anvendes i Preussen. (S. Bugge 2 D. S. 52.) Vel medtage Physik og Philosophie, der ikke doceres i vore Skoler, der 3 egentlige Timer; men det maa dog igjen bemærkes, at vi have eet Sprog mere at lære end Preussere, og at der hos dem slet ingen Timer ere anviste til Geographie i de to øverste Classer, hvilket identivis er en stor Mangel, og hvori man vel maa søge den fornemteste Grund til den paafaldende Uvidenhed i dette Fag, Rector Jørgensen bemærkede hos Gymnasiernes Abiturienter. Af vor 3de Classes 36 Timer anvendes tvende til Skjønsskrivning, hvilken i Preussen ophører med IV, og saavel af Dr. Flemmer, som af Rector Jørgensen i dennes Forslag til en Lektionstabel er indskrænket til de tvende nederste Classer, hvilket jeg finder betænkeligt, da de færreste Disciple paa dette Stadium ville have opnaaet en fast Haandskrift, og det Tilsyn, Skolens Bestyrer bør have med Disciplenes skriftlige Udarbejdelser, vel især maa gaae ud paa, at de udføres med Reenlighed, Orden og Tydelighed, og vel hverken Lærernes eller Disciplenes Tid tillader, at der derved tages synderligt Hensyn til Skriftens Skjønhed. Jeg maa derfor være af den Mening, at Skriveøvelserne bør fortsættes i 3die Klasse, og kun de Disciple, der alt udmærkede sig ved en fast og smuk Haand, fritages derfor, hvilket vel lod sig gjøre, naar Skrivningen i denne Klasse henlægges til den sidste Time Formiddag eller Eftermiddag. Mellem 3die Classes Timer maa hos os ogsaa

henregnes 1 Time ugentlig, som anvendes til at bibringe Disciplene de første Elementer af det hebraiske Sprog. I Øvrigt maa jeg bemærke, at denne Indskrænkning af Timer antallet, ved at fraregne det hebraiske Sprog i Grunden dog kun er tilsyneladende, da i Regelen de Allerfleste tage Deel i denne Underviisning, og bør vel gjøre det, saasom det vistnok er sjældent, at Nogen i den Alder kan bestemme sig for et vist Embedsstudium, og Henlæggelsen af Hebraisk til Universitetet, som Dr. Flemmer gjentagne Gange har foreslaaet, neppe vil blive tilraadelig. Jeg underskriver ganske hvad Rector Jagerslev S. 388 derom har sagt. Naturligst bliver det da vel at optage dette Sprog i den normale Underviisningsplan, og at betragte de Saa, der ikke deeltage deri, som Undtagelser. Æquivalentet burde vistnok, som Rector Jagerslev har yttret, bortfalde.

En Indretning, der hos os ogsaa bidrager Noget til at formindske det egentlige Timeantal er den af os i det sidstforløbne Aar indførte Skik, at sædvanligt een Eftermiddag om Maanedens anvendes til skriftlige Arbejder paa Skolen under Opsyn af Lærerne. Denne Skik ansee vi af flere Grunde for gavnlig. Selv den skjodesløse Discipel nødes derved til, i flere Timer at beskæftige sig med et Arbejde, som han muligt hjemme havde bragt til Ende i en halv Time; og for Læreren er det af den største Vigtighed, ved saadanne Prøver med Bestemthed at komme til Kundskab om, hvad enhver Discipel selv kan præstere. Den Tillid, der vises Disciplene i en Skole, kan ikke være almindelig. Vel har jeg selv havt mange Disciple, der i denne Henseende have vist streng Ærlighed, ja endog ikke sjelden Brødre, hvis Udarbejdelser hjemme viste, at de vare skrevne uafhængige af hinanden. Men dette gjælder langt fra ikke om Alle. Er det rigtigt hvad Dr. Flemmer i Tidsskrift for Lit. 5 S. 1841 siger, at ingen Lærer kan passe saa nøje paa, at ikke mange Kneeb kunne foregaae lige for hans

Dine, hvilket jeg dog, naar Læreren er paa sin Post, og ingen Naturfeil hindrer ham i at iagttage Bedkommende, ikke uindskrænket kan indrømme, hvormegret maa det da ikke befrygtes, at dovre og forsømmelige Disciple, af hvilke der dog i en hver Skole vel findes en Deel, naar de uden Opsyn hjemme skulle udarbejde deres Opgaver, benytte sig af andres Hjælp?

J øvrigt maa jeg tilstaae, at jeg af flere Grunde er kommen til den Overbeviisning, at vi nu hos os i nogle Skoler ere komne til den yderste Grændse i Henseende til Læsetimernes Indskrænkning, og at der snarere i Fremtiden vil blive Noget at tilføie end at fratage. Vel erkjender jeg Rigtigheden af den Grundsætning, at der bør levnes Disciplene tilstrækkelig Tid til at arbejde hjemme paa egen Haand, og at dette er et fortrinligt Middel til at vække dem til Selvvirksomhed. Men det bør ogsaa betænkes, at der fra Lærernes Side da bliver en nøiagtig Control fornøden, hvilken han umulig kan holde, naar ikke et tilstrækkeligt Antal af Skoletimer staae til hans Raadighed. Stor Tillid til unge Menneskers Arbeidsomhed kan ikke andet end blive fordærvelig for mange.

Der gives desuden Fag, der, saavel hos os som i Tydskland, ere meget sparsomt betænkte, og dette gjelder især om Modersmaalet, vel det vigtigste af Alle. Det sædvanlige Antal Timer dertil anvendes, er 2 ugentlig, i hvilke saavel den theoretiske som practiske Underviisning skal besørages. Til skriftlige Arbejder kan da neppe nok 1 Time ugentlig anvendes, og hvormegret kan da vel med denne i en nogenlunde talrig Classe udrettes? Nettelsen af en dansk Udarbeidelse kan ikke udføres i samme Tid, som af en latinisk Stiil, hvilket ligger i Sagens Natur. Og hvad Tid bliver der da tilovers til at gjøre Disciplene bekjendte med Fædrelandets classiske Ekribenter og vejlede dem til en for deres Lands Udvikling frugtbringende Læsning af disse?

Og burde dog ikke Indførelsen i disse Værker være en høist vigtig Gjenstand for Underviisningen i de lærde Skolars øverste Classe? En særdeles god Ledetraad til Brug ved en saadan Underviisning have vi i Mag. Thortsens Haandbog, og ved fremtidige Foranstaltninger vilde vel efterhaanden enhver Skole stedse kunne have i det Mindste een Lærer, der var Faget voren. Men jeg seer ikke, hvorfra man skalt tage den nødvendige Tid til Underviisningen, uden at forsøge Skoletimernes Antal. Skulde dette findes nødvendigt, vilde jeg tilraade, til Underviisningen i Modersmaalet at føie de Timer, som nu anvendes til Hebraisk, og at henlægge Underviisningen i dette Sprog til Timer udenfor den nu sædvanlige Skoletid.

At de tydske Skoler lide af samme Mangel, sees af Professor Heimbrods ovenfor citerede Afhandling.

I Henseende til Læsetimernes Fordeling efter Dagstiden, er nu i alle Hovedstadens Skoler den Forandring gjort, at Underviisningen gives i sammenhængende Formiddagstimer, saaledes at Eftermiddagen omtrent fra Kl. 2 er aldeles fri. Til Forsvar for denne Forandring ansøres adskillige Grunde, af hvilke dog den for Hovedstaden særegne, at Eleverne, som ofte have en lang Vej til Skolen, maa spille megen Tid med at gaae frem og tilbage, efter min Mening maa ansees for den mest afgjørende. I Provindsbyerne bortfalder formedelt deres ringe Størrelse naturligvis denne Grund, og da Middagsmaaltidet her i de allerfleste borgerlige Huse holdes til en saadan Tid, at den sammenhængende Underviisningstid om Formiddagen vilde forstyrre den i Familierne indførte Orden, kan der vel neppe være Tale om, hos os at gjøre denne Forandring. Fordelen heraf for Disciple og Lærere i andre Maader maa desuden vel endnu ansees for problematisk, da det dog vel ikke kan være Andet, end af 6 Timers fortløbende Underviisning endog med Mellemrum af 10 Minuter, hos de første

maa fremkalde Sløvhed, og hvad de sidste angaaer, maa det dog vistnok indrømmes, at en Underviisning af 3 Timer i Række, naar den skal gives med Liv og Lyst, er Alt, hvad der bør forlanges af en Lærer. Men henlægges Alle Timerne til Formiddagen, og faaer en Lærer, hvad ei vil kunne undgaaes, da der ved Lectionstabellens Affattelse og saa andre Hensyn maa gjøres gjeldende, den 4de og maaskee den 5te Time til, ville ved de Fleste føle sig saa trætte, at Underviisningen ikke kan bære de søffeligste Frugter. Fordele af denne Timernes Sammentrækning har Dr. Krarup i sit, til den offentlige Examen i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, iaar udgivne Indbydelseskrift fremstillet, og ligesom man maa indrømme denne erfarne Skolemand, at den lange Wei Disciplene have at gaae, taler for Sagen, saaledes er ogsaa Bønskeligheden, der mindre, med Hensyn til Lærerne, da disses Antal sædvanlig er saa stort, at een og samme Lærer ikke let kan faae mange sammenhængende Timer. Imidlertid fortjener uden Tvivl det, der i modsat Retning af den fortjente Bestyrer af Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn Professor Nielsen i sit Indbydelseskrift for dette Aar er sagt af alle Skolemænd at lægges paa Hjerte.

IV.

Om det Antal Disciple, man kunde ønske i en lærd Skole eller et Gymnasium, er der yttret forskjellige Meninger. Dr. Flemmer vil (Tidskrift for Litteratur 5 H. 1841) ikke indrømme, at et Antal af 200—300 er overdrevent stort. Et Maximum lader sig vel neppe for den hele Skole fastsætte, da det jo kommer an paa Classernes og Lærernes Antal; men hvad den enkelte Klasse angaaer, maa jeg ansee et Antal af 25 som det høieste, der bør modtages. Det største Antal, vi her for en Deel Aar siden i een Klasse have havt, var 30; men dette følte baade jeg

og alle daværende Lærere var Formeget. At de preussiske Gymnasier have et langt større Antal Disciple i een Klasse, kan ikke anbefale Sagen, da de aabenbart i flere Maader lide under denne Overfyldning. Det Samme kan ogsaa gjerne have været Tilfældet med flere Skoler hos os, uagtet det Skadelige derved ikke lader sig saa let paavise. Exemplet som laanes fra de blomstrende private Skoler i Hovedstaden, beviser kun Lidet med Hensyn paa de offentlige Skoler. For det Første have hine vel et langt større Antal af Disciple i det Hele, men intet utilbørligt Antal i hver enkelt Klasse, og dernæst maa det bemærkes, at de fast altid skylde Stifterens eller Bestyrerens Personlighed deres Opkomst og Blomstren. Taber Skolen denne kraftige Bestyrer, uden at hans Tab erstattes, vil man see, at den efterhaanden sygner og endelig hendsæer, medens en ny Skole fremstaaer paa den forriges Ruiner. Anderledes forholder det sig med den offentlige Skole. Ogsaa den blomstrer under en kraftig Bestyrer, endstjøndt det maa indrømmes, at hans Virksomhed især med Hensyn til Valget af Lærere, langt fra ikke er saa fri. Under en svag Bestyrer kan ogsaa Skolen sygne, men den døer ikke; den forsætter et Liv, der under meget uheldige Omstændigheder kan blive til en blot Vegeteren, og dens Tilstand vil blive saameget mere middelmaadig, jo større og mere sammensat den hele Maasline er. Denne Betragtning synes at fraraade Oprettelsen af meget store Undervisningsanstalter. Jeg kan her ikke indlade mig videre paa denne Sag. Professor Bloch forsvarer i sit Indbydelseskrift for 1837 de mindre Skoler. En Anmelder i Maanedsskrift for Litteratur 9 S. 1838 har i en velskreven Afhandling søgt, at gjendrive hans Grunde. At denne Gjendrivelse kunde give Anledning til adskillige Mobbemærkninger, føler jeg, men tør ikke her indlade mig derpaa. Kun eet Moment, hvortil jeg troer, der endnu ikke er taget Hensyn, vil jeg berøre. Hvad der

passer sig for det større og rigere Land med mange folkerige Byer, passer sig derfor ikke for det lille og fattigere Danmark med en, især hvad Jylland angaaer, i Forhold til Fladeindholdet langt ringere Folkemængde. I store Stæder, som vor Hovedstad, og i Provindsstæder, som i Lybskland med 20,000 til 50,000 Indvaanere og derover, kunne store Gymnasier blomstre og frequenteres af en talrig Ungdom, endog blot fra den By selv, i hvilken Gymnasiet er. Hos os derimod, hvor de største Provindsbyer kun have 5,000 til 7,000 høist 8,000 Indbyggere, og ikke mange i de øvrige Byer eller i Omegnen ere saa formuende, at de kunne holde deres Sønner paa et fremmet Sted, ville store Gymnasier neppe kunne have et til deres Plan svarende Discipelantal, og Nedlæggelsen af flere Skoler vilde udelukke et stort Antal af dem der nu studere. Vil man sige, at dette netop er ønskeligt, saa maa det dog indrømmes, at det er et Tab for en Provindses Indvaanere, naar Leiligheden til at lade Ungdommen studere, for dem bliver meget indskrænket. Til Oplysning om Forholdet mellem Antallet af Skolernes Disciple i Hovedstaden og i Provindsen Nørrejylland vil jeg kun anføre Følgende. Efter Examenslisterne for 1840 dimitteredes fra alle Landets Skoler 118 og af disse allene fra Kjøbenhavns Skoler 49 og fra hele Jylland 33. Det sidste Antal er efter Provindsens Folkemængde (over 500,000 Indv.) meget lidet.*) Afstager Antallet endnu mere, og dette maatte uden tvivl ved Nedlæggelsen af flere Skoler blive Tilfældet, da vil deraf flyde, at kun de fær-

*) I de 5 foregaaende Aar var Forholdet som følge:

	Fra alle Skoler.	Fra Hovedstaden.	Fra Jylland.
1835	126	47	31
1836	120	40	36
1837	104	42	28
1838	118	40	27
1839	96	34	19.

reste af Provindsens Embeder ville kunne besættes med Mænd, som der ere fødte, en Omstændighed, som dog ikke kan være ganske ligegyldig, og som, om den end var det i det Hele, dog ikke vilde være i Provindsens Interesse. I den ovenstaaende Beregning ere ikke Privatisterne medtagne, da det ikke kan vides, fra hvilket Sted de egentlig komme, men jeg formoder, at Hovedstaden ogsaa af disse leverer det største Antal.

V.

Endnu eet Punct føler jeg mig paa en Naade forpligtet til paa disse Blade at berøre. Jeg havde i et Program for 1839 yttret, at den længere Tid, der anvendes til Examen ingenlunde er spildt med Hensyn til Disciplenes Fremgang, da Mellemrummet mellem de forskjellige Prøver i Almindelighed anvendes meget vel. Herimod har Dr. Flemmer i Tidsskrift for Litteratur for 1840 5 H. taget til Gjenmæle og Rector Jørgerslev har i sit tidnævnte Skrift yttret, at dette er den fordærveligste Anvendelse Disciplene kunne gjøre af deres Arbeidstid. Jeg har i Skolelæstretningerne for 1840 imødegaaet Dr. Flemmers Indvendinger mod min Ytring, i det jeg deels har bemærket, at den befrygtede Fare dog derved, at Examen sammentrængtes til et mindre Antal af Dage, kun meget ufuldkomment kunde undgaaes, da dog den sædvanlige Læsning nogle Dage før den offentlige Examen af flere Grunde maatte ophøre, deels ogsaa søgt at vise, at den befrygtede Fare for Disciplene ikke er af Betydning. Rector Jørgerslev vil ikke lade Noget, af hvad jeg der har sagt, gjelde, men affiger Fordømmelsesdom over den af mig yttrede Mening. Jeg maa altsaa enten tilstaae, at den omtalte Ytring ikke har været vel overlagt, hvilket jeg dog efter min Overbeviisning ikke kan, eller ogsaa see til, om jeg

paa nogen Maade i ærlig Kamp kan forsvare mig, og tilføjer derfor om denne Sag endnu følgende:

Derfor i en Skole, formedelst en alt for lemsældig Bedømmelse af de daglige Præstationer, et eller andet Fag forsummes af Disciplene, og de da i den sidste Tid, ved at læse „Nat og Dag“ søge at oprette, det Forsømte, da indrømmer jeg, at dette er en fordærvelig Udfik, som bør modarbejdes saavidt muligt. Men et saadant Tilfælde har jeg ikke havt, og burde jeg ikke have i Tanker; thi det bør i Skolen ingeni lunde finde Sted. Jeg, saavel som mine Medlærere, ere os bevidste, at vi fra Aarets Begyndelse stræbe derhen, at vore Disciple ved stadig Arbeidsomhed efterhaanden kunns erhverve sig de Kundskaber der bør erhverves, og den Mandmodenhed, som de efter deres forskjellige Evner kunne modtage. Men selv for den, der Aaret igjennem har vist rosværdig Slid, kan der dog i den sidste Tid før Examen være et eller andet Parti, som han kan ønske endnu engang at gjenne gaae, for at indprente det endnu bedre i Hukommelsen og fuldkomment at tilegne sig det. Det fordræs jo af ham ved Examen, og det maa fordræs, at han med Bestemthed kan gjøre Rede for ethvert Fag, og det vilde vel kun lidet nytte ham, om han vilde fortælle Examinator, at han vel engang havde vidst Sagens Sammenhæng, men siden glemt den. Men kan man da fortænke den Unge i, at han bruger den Tid, han har til et Arbejde, der ikke blot for Examens Skyld er ham vigtig, men ogsaa med Hensyn til Kundskabernes Udvidelse og Befæstelse gavnligt? Eller kan man ville forhindre ham deri, naar han ikke ved overdreven Anstrængelse overstrider Maal og Maade? Thi det følger af sig selv, at Talen kun kan være om en ordentlig, passende Beskjæftigelse. Al Overdrivelse og Nattevaagen har jeg fædse paa det Alvorligste fraraadet. Desuden kunde man vel med Hensyn til Dimitterenderne spørge, naar den egentlige Arbejdstid for dem op-

hører. Skolens Hovedexamen underkaste de sig vel, men den er egentlig ikke for dem. Den begynder desuden i den første halve Deel af September; examen artium, deres egentlige Prøve derimod i October, og jeg kan derfor ikke antage, at deres Forberedelsestid under Hovedexamen er udløben. Dette er nu vistnok Examenlæsning, men jeg maa tilstaae, at jeg seer intet Ondt deri. Der tales vel ogsaa om en vis „Dressur og Tilstudsen“ til Examen. Hvad disse Ord egentligen betyde, fatter jeg dog ikke ganske. Vel har jeg hørt fortælle, at der forudm gaves Manufacturer til de forskjellige Examina, der lagde Bind paa at aflure de academiske Examinatorer deres Fremgangsmaade, og som til stor Bequemmelighed for Bedkommende udlaaente Hæfter, der indeholdt alle courante Spørgsmaale, og saaledes den hele Videnskab in nuce. Men Saadant kan der ikke menes, og sige Kunstgreb kunne Skolemænd i Provindserne allermindst anvende. Forstaaes det derimod ved disse Ord, at Læreren stræber til det Allersidste, at vedligeholde Disciplenes Arbeidsomhed, at han søger at bringe det dertil, at de ikke blot udvikle deres Haandsevner, men ogsaa i en tro Hukommelse bevare det Forraad af Kundskaber, som i Skolen skal indsamles og hvorfor de ved Examen skulle gjøre Rede, at han formaner dem til, ved den academiske Prøve, at tale høit og tydeligt, og uden utidig Undseelse at sige Alt, hvad de vide om den Materie, der forelægges dem, samt at de nøie gjennemlæse deres skriftlige Examenarbeider, for at undgaae de Uopmærksomhedsfeil, som saalet der kunne indsnige sig, da maa jeg tilstaae, at jeg altid har lagt Bind paa denne Dressur, om den bør kaldes med et saa uædelt Navn, har ogsaa i Sinde for Fremtiden at fortsætte mine Bestræbelser i samme Retning.

Men, vil man sige, denne Examenlæsning er fordærlig for de forsømmelige Disciple, for dem, som efterat have dovnet i 3 Kvartaler anstrænge sig af al Magt i det

fjerde. Ja! Saadanne har man ogsaa undertiden at drages med, og dette er slemmt nok. Men naar nu ogsaa i Aarets Løb alle Bestræbelser have været frugtesløse, og Arbeidsfomheden først vækkes efterhaanden, som Examen nærmer sig, saa skal man dog ikke være saa ganske misfornøiet med denne sildige Omvendelse, der, om den end ikke i samme Aar kan erstatte Skaden, dog kan have en gavnlig Virkning for det følgende Aar. At komme i med at arbejde er allerede for den Læde en stor Binding. At en tumultuarisk Læsning i saa Uger eller Dage skulde kunne hjælpe den, der har været doven hele Skoleaaret igjennem, er ikke at befrygte. En alvorlig Examination vil, da man jo desuden kjenner sine Folk, let fremstille ham i sin Nøgenhed, og for de skriftlige Prøver vil han saa godt som aldeles Intet kunne udrette.

Rector Jørgerslev har, mod Dr. Flemmer givet mig Ret i, at Examinationen i 2 Classer ad Gangen strider mod Forordningen, ifølge hvilken Rector skal høre alle Fag, men tilføier, at denne Bestemmelses Hensigt opnaaes derved, at Rector hospiterer hos de andre Lærere. Herved maa jeg for det Første bemærke, at denne Hospiteren endnu ikke er befaleet, hvilket jeg troer den burde være, før den indføres, og dernæst, at Rector, ved at hospitere, vel erfarer, hvorledes Disciplene kunne gjøre Rede for et enkelt Pensum, men ikke lærer at kjende deres Totalkundskab, hvorom han kun ved Examina kan underrette sig. Endelig maa jeg tilføie, at jeg finder den Bestemmelse i Forordningen, at tvende af Skolens Lærere stedse skulle være tilstede som Censorer, aldeles hensigtsmæssig. Naar den skriftlige Examen holdes samtidigt med den mundtlige, kan der da ikke examineres paa mere end eet Sted. Rector Jørgerslev siger at den skriftlige Examen bør affholdes i Forveien og kun kan medtage to Dage. Jeg svarer hertil, at dette vel kan skee, men langtfra ikke saa beqvemt og sikkert, med mindre man har et meget rummeligt Skolelocale. Naar

hos os overste Classes Læseværelse benyttes til den mundtlige Prøve, kunne de tre øvrige Værelser anvendes til de skriftlige Arbejder. Her kan man da efter Omstændighederne enten anbringe flere Bænke og Borde i eet Værelse, eller fordele en Classes Disciple i to Værelser og give hver Afdeling især en egen Opsynsmand. Det strenge Opsyn ved de skriftlige Prøver ansee vi, for at være en uesterlig Betingelse; men dette Opsyn kan umuligt have, naar Disciplene indtage deres sædvanlige Plads, og sidde saaledes, at den ene ei engang kan undgaae, at see i den andens Papirer, ei at tale om hvad Fordeel man ellers kan have af gode Venner og Naboer. Af denne Grund, som jeg troer, ei er grebet af Lusten, ansee vi det for rigtigst at den skriftlige Prøve afholdes samtidigt med den mundtlige, og dersom det er af Bigtighed, at Disciplene under Examen afholdes fra at repetere, vil netop denne Indretning ogsaa bidrage dertil.

Jeg har i Anledning af denne Sag i det ovennævnte Program sagt, at den sædvanlige Læsning af flere Grunde maatte ophøre nogle Dage før den offentlige Examen. Rector Jørgerslev har senere bemærket, at dette strider mod Forordningen, og kan ikke tænke sig, hvilke disse Grunde kunne være. Jeg svarer hertil: Vi pleie før den offentlige Examens Begyndelse at lade Skolelocalet reengjøre, Gulvene vaske ic. hvilket ikke kan skee i ringere Tid end to Dage; og dernæst er der fra Rectors Side en Deel Forberedelser at gjøre f. E. Indretninger af Schemata til Charactererne, Udarbejdelsen eller Valget af Opgaverne, Testimoniens Udfærdigelse m. m. Kommer nu hertil, at Rector ved de Skoler, der have betydelige Eiendomme, som Medlem af Skoleforstanderskabet, kan have en Deel andre heterogene Skriverier, angaaende Tiender og Restancer, Kjøb og Salg, da er sandelig disse to Dage for ham intet Otium. Vel har Skoleforordningen i Almindelighed bestemt hvilke

Dage der skulle være frie; men det kan ikke have været Lovgiverens Mening, at Læsningen ei en enkelt Dag maatte ophøre, naar den bydende Nødvendighed kræver det.

Ovenstaaende Bemærkninger ere, hvad vel ikke lader sig fordølge, kun flygtigt hentastede i en ved andre Sysler meget indskrænket Ferietid. Men da en af mine Medlærere Adjunct Røgind, som havde foresat sig, til den nu foresaaende Hovedexamen at fortsætte sin, i forrige Aar begyndte, Afhandling, ved forskjellige Omstændigheder saae sig nødt til, at opgive dette Forsæt, ansaae jeg det ikke for upassende, at benytte denne Leilighed, til at udtale min individuelle Mening angaaende nogle af de pædagogiske Gjenstande, der for Tiden maatte synes at have almindelig Interesse. At det af Rector Ingerslev ifjor udgivne Skrift i fortrinlig Grad maatte afgive Stof til saadanne Betragtninger, var naturligt; hvorvidt de af mig her meddeelte kunne fortjene nogen Opmærksomhed, maa jeg overlade til Læsernes Bedømmelse. At de ikke maae befindes dertil ganske uværdige, vover jeg at haabe, ligesom jeg ogsaa er overbevist om, at den Mand, fra hvis Anstuelser jeg i nogle Puncter har maattet afvige, ikke deri vil mis kjende den Interesse for Sagen, der bestæler ham selv, ligesom ogsaa at denne Meningsstrid ikke vil gjøre noget Skaar i det mellem os gjennem en meget lang Række af Aar bestaaende venstabelige Forhold.

P l a n

for

den offentlige Examins Gang

i Aarhus Cathedralsskole

fra 13de til 25de September 1841.

Formidbag (9-1.)

III Gr. Religion. IV Gr. Latinsk Stil.

Maendagen den 1ste September.

IV Gr. Religion og H. Skrift. III Gr. Latinsk Stil.

Sitsdagen den 1ste.

IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. II og I Gr. Religion.

Endagen den 1ste.

IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. II og I Gr. Latinsk Overførelse.

Forsdagen den 1ste.

IV Gr. Religion. II og I Gr. Lat. var. Exempier. IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil.

Fre dagen den 1ste.

IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (5-8).

Sæverdagen den 1ste.

III Gr. Græsk. IV Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (10-11). (7-11). (5-8).

Maendagen den 2de.

III Gr. Græsk. II Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (3-6). (4-6). (6-7).

Sitsdagen den 2de.

III Gr. Skihorie og Regr. II Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (3-5). (5-7).

Endagen den 2de.

III Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (3-5). (5-7).

Forsdagen den 2de.

III Gr. Græsk. III Gr. Latinsk Stil. (3-5). (5-7).

Fredagen den 24de.

III Cl. Geometrie (i øverste Læseværelse). Til samme Tid prøves i nederste Læseværelse de Disciple i Engelsk, som deri have nydt privat Underviisn.

II Cl. Historie og Geogr. (i øverste Læseværelse).
I Cl. Latin (i nederste Læseværelse).

Løverdagen den 25de.

I Cl. Arithmetik. (9—11).
I Cl. Historie og Geogra-
phie. (11—1).

III Cl. Fransk.

Onsdagen den 29de

afholdes Prøve over dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Disciplenes Fædre og Børgere, saavel som Enhver, der interesserer sig for Skolen og dens Virksomhed, indbydes herved til, saa ofte deres Leilighed tillader det, at bære den offentlige Examens mundtlige Prøver med deres Nærværelse.

Aarhus, den 4de September 1841.

H. S. Blache.

